

AKTINES

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● «ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΝΩΕ» (Γ.Β.Μ.).....	1
● Η ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (Βασ. Κ. Σταθάκη).....	4
● ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥΣ (Αθηναΐδος Σκαρδάση - Μαυρικάκη).....	7
● ΔΙΣΤΑΓΜΟΣ ποίημα (Χαρᾶς Κρίσπου).....	10
● Η ΥΓΕΙΑ ΩΣ ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ (Μιχ. Θ. Μηλίγκου).....	11
● ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ ΧΡΟΝΟΥ (Ε. Ν. Μόσχου).....	18
● ΜΗΝ ΑΠΟΚΑΗΣ, ΔΟΥΛΕΥΤΗ ποίημα (Γ. Βερίτη).....	20
● ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ (Πανορμίτη).....	21
● ΣΧΟΛΙΑ (Βασ. Κ. Σταθάκη).....	22
● ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομ. Έπικοινωνίας τής Χ.Ε.Ε.).....	25
● ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.....	28

ΕΤΟΣ 72ον

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2009

ΑΡΙΘ. 697

**Πρός τούς κ.κ. Συνδρομητάς
τῶν « Ἀκτίνων»**

Μέ τήν ἑναρξη τοῦ νέου ἔτους ὑπενθυμίζομε στούς φίλους συνεργάτας
– συνδρομητάς μας, τήν ἀνάγκη νά ἀνανεώσουν ἐγκαίρως τή συνδρο-
μή τους γιά τό ἔτος 2009.

Ἡ συνδρομή διά τό 2009 εἶναι ΕΥΡΩ 15.

Παρακαλοῦμε διά τήν ἐγκαιρον καταβολήν τῆς συνδρομῆς ὥστε νά συνε-
χίζεται τακτικά καί ἀπρόσκοπτα ἡ κυκλοφορία τῶν «Ἀκτίνων».

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΟΥΣ 2009

Ἑσωτερικοῦ: ΕΥΡΩ 15 – Κύπρου: ΕΥΡΩ 20 –

Ἐξωτερικοῦ γενικῶς: ΕΥΡΩ 30

Ἡ συνδρομή καταβάλλεται στά γραφεῖα μας, Ἀθηνῶν (Καρύτη 14),
Θεσσαλονίκης (Ἀγίας Σοφίας 41). Ἡμπορεῖ ἐπίσης νά ἀποστέλλεται
διά ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς εἰς τό Γραφεῖον μας τῶν Ἀθηνῶν (Κα-
ρύτη 14 – 105 61 Ἀθήνα).

Εἰδικῶς οἱ συνδρομηταί μας τῆς ἐπαρχίας ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν
συνδρομή τους, ἐναντι κανονικῆς ἀποδείξεως πληρωμῆς, εἰς τούς
ἐθελοντάς ἀντιπροσώπους ἢ συνεργάτας μας στίς πόλεις ὅπου ὑ-
πάρχουν.

Οἱ συνδρομηταί μας τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν συν-
δρομή τους εἰς τόν λογαριασμόν μέ μορφή I.B.A.N. γιά ἐμβάσματα
τῆς Eurobank μέ ἀριθμό: GR. 1102602010000940100366081.

AKTINES

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Ἔτος 72ον

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2009

Ἀριθ. 697

«ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΝΩΕ»

Ἡ ἐποχή μας, παρὰ τὰ τεχνολογικά ἐπιτεύγματα καὶ τίς μεγαλόστομες διακηρύξεις της, γιὰ ἓνα πρᾶγμα δέν μποροῦσε νά καυχηθῇ: γιὰ σύνεση καὶ φρόνηση. Ἀσύνητη στήν κυριολεξία φάνηκε σέ μιὰ κρίσιμη στιγμή τῆς πορείας της. Δέν ἔδειξε νά διαθέτῃ τήν παραμικρή φρόνηση.

Δέν χρειάσθηκαν πολλά. Ἡ πρόσφατη οἰκονομική κρίση, μέ τίς τρομερές ἐπιπτώσεις της σέ παγκόσμιο ἐπίπεδο, ἦταν ἀρκετή, γιὰ νά δείξῃ τήν ἀκρισία καὶ ἐπιπολαιότητά της. Ὁ τεχνολογικός γίγαντας ἀποκάλυψε τήν κουφότητά του. Ἐδειξε πῶς στηριζόταν σέ πῆλινα πόδια. Ἡ ὑπερφίαλη κεφαλή του ἀκουμποῦσε πάνω σέ λιλιπούτειους ἠθικούς ὤμους.

* * *

Γιατί αὐτός ὁ πανικός καὶ ἡ ἀναταραχή; Γιατί ἡ ἐποχή μας αἰφνιδιάσθηκε, ὅταν ἡ οἰκονομική καὶ πιστω-

τική κρίση καὶ ἡ παγκόσμια ἀναταραχή στίς ἀγορές ἔκαναν ἀπειλητική τήν ἐμφάνισή τους; Τό ἴδιο δέν συνέβη μόλις πρό ὀλίγου καιροῦ μέ τήν ξέφρενη κούρσα τοῦ «μαύρου χρυσοῦ»;

Ἄς τό ὁμολογήσουμε. Ἡ ἐποχή μας αἰφνιδιάσθηκε. Πιάσθηκε στόν ὕπνο παρὰ τὰ ἄγρυπνα ραντάρ της καί τοὺς κατασκοπευτικούς δορυφόρους της. Τήν ἔπαθε ὅπως οἱ μαλθακοὶ Συβαρῖτες ἀπό τοὺς ἀδίστακτους Κροτωνιάτες. Ἡ ὕλική εὐημερία, ἡ ἀποθέωση τῆς μαλθακότητος καὶ τῆς καλοπεράσεως, ἡ ὕλιστική νοοτροπία, ἡ πλεονεκτική μανία καὶ τό σαρκικό φρόνημα τήν παρέδωσαν στόν θανατηφόρο λήθαργο τῆς ἀμαρτίας.

Κανεῖς φυσικά δέν ὑποτιμᾷ τὰ ὕλικά ἀγαθὰ πού ὁ Θεός ἔδωσε «**τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων**». Ἀλλά ὁ ἄνθρωπος νά μή γίνεται δοῦλος σ' αὐ-

τά. Ἡ ἀνθρωπότης ὁμως ὑποδουλώθηκε στήν ὕλη. Ἐσκυψε καί προσκύνησε καί λάτρευσε τόν χρυσοῦν μόσχο. Γι' αὐτό καί τήν ἔπαθε, ὅπως οἱ ἄνθρωποι **«τῶν ἡμερῶν τοῦ Νῶε»** πού θάφτηκαν κάτω ἀπό τά ὀρμητικά νερά τοῦ κατακλυσμοῦ.

Καί τότε, ὅπως καί σήμερα, οἱ ἄνθρωποι μιά βασιική ἀσχολία εἶχαν καί αὐτή ἀπορροφοῦσε ἐξ ὀλοκλήρου τό ἐνδιαφέρον τους. Κάτι περισσότερο. Αἰχμαλώτιζε τήν ψυχή τους καί δέν τήν ἄφηνε καί γιά ἄλλα ὑψηλότερα πράγματα. Ποιά ἦταν ἡ ἀσχολία τους; Τό **«τρώγοντες καί πίνοντες»**. Ὅχι ἀπλῶς ἡ τροφή, ἀλλά ἡ τρυφή. Ὅχι τό ποτό, ἀλλά ἡ ἀποκτήνωση τῆς μέθης. Ἡ φαινομενική ἀσφάλεια τούς ἀφαιροῦσε κάθε πνευματικό προβληματισμό, κάθε ἀνώτερη ἀναζήτηση. Μονάχα ἡ σάρκα τούς ἀπασχολοῦσε. Καί στό βωμό της θυοῖαζαν καί τήν ψυχή τους. Ἀπορροφημένοι ἀπό τήν παχυλή τους σαρκικότητα **«οὐκ ἔγνωσαν, ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμός καί ἤρεν ἅπαντες»**. Οὔτε κατάλαβαν πῶς ἦλθε ὁ κατακλυσμός καί τούς παρέσυρε ὅλους. Τό ἴδιο ξάφνιασμα δέν ἔνιωσε καί ἡ ὕλιστοκρατούμενη ἐποχή μας στήν ἔφοδο τῆς παγκόσμιας οἰκονομικῆς κρίσεως;

Ξαφνιασθήκαν τότε. Μολονότι μποροῦσαν νά μὴν αἰφνιδιασθοῦν. Εἶχαν

τόσα εὐγλωττα προμηνύματα. Ἡ κιβωτός ἦταν ἓνα ἀδιάκοπο ἀφυπνιστικό σάλπισμα. Τούς προειδοποιοῦσε γιά τήν ἐπερχόμενη θύελλα. Ἐκεῖνοι ὁμως ἐβλεπαν καί δέν συνετίζονταν. Τρυφοῦσαν καί ἀσώτευαν, σάν νά μὴ συμβαίνει τίποτα. Ποιά ἄλλα προμηνύματα ἤθελαν γιά τήν ἐπερχόμενη ἀναπόφευκτη καταστροφή τους; Ὅταν ἡ ἠθική νωχέλεια γίνεται κοσμοθεωρία καί ὁ αἰσθησιασμός μέ τόν ἥδονισμό ζωῆ καθημερινή, τί ἄλλο μπορεῖ κανεῖς νά περιμένει;

* * *

Τό ἐρώτημα ὁμως μένει καί γιά τήν ἐποχή μας. Συνετίσθηκε ἄραγε ἡ ἀνθρωπότης ἀπό τόν πρόσφατο συγκλονισμό; Πρόσεξε τά σημεῖα τῶν καιρῶν; Προσπάθησε νά συλλάβῃ τό πνευματικό μήνυμα τῆς κρίσεως; Κατάλαβε καθόλου, ὅτι ἡ οἰκονομική κρίση δέν ἦταν ἀπλῶς πρόβλημα χρηματιστηριακό, ἐπενδυτικό, ὑλικό; Ἦταν καί ἐξακολουθεῖ νά εἶναι πρόβλημα πνευματικό, εὐκολοῦ πλουτισμοῦ, ἀκόρεστης πλεονεξίας.

Τό λυπηρό εἶναι, πῶς δέν φαίνεται νά κατάλαβε τίποτε. Ἀντί νά κηρύξῃ πνευματική ἐπανάσταση γιά ἀλλαγὴ νοοτροπίας, γιά εἰλικρινῇ μετάνοια, περιορίζεται μονάχα στό σχεδιασμό νέων οἰκονομικῶν προγραμμάτων. Σχεδιάζει τό μέλλον σάν ὁ ἄνθρωπος

νά είναι μονοδιάστατος, βοσκηματώ-
δης, χωρίς πονετική καρδιά. Σάν-
ναός του νά είναι τό χρηματιστήριο,
όπου καί προσφέρει όλο τό λιβανωτό
τῆς ἀφοσιώσεως καί λατρείας του.
Σάν νά τρέφεται μονάχα μέ ἄρτο καί
ξεδιψᾷ μέ πετρέλαιο.

Δέν ὑποψιάζεται κἄν, πώς ὁ ἄν-
θρωπος δέν τρέφεται μονάχα μέ ἄρτο
καί ἡ κινητήρια δύναμη τῆς ψυχῆς
του δέν εἶναι τό πετρέλαιο. Χρειά-
ζεται μιάν ἄλλη τροφή, γιά νά μπορῇ
ἡ ψυχὴ νά πετάξῃ πάνω ἀπό τή λά-
σπη καί τό χῶμα στούς φωτεινοὺς
ὀρίζοντες τῆς χαρᾶς. Ἄν δέν ἱκανο-
ποιηθοῦν οἱ πνευματικές της ἐφέσεις
εἶναι ἀνήσυχη, ἀσφυκτιᾷ, χάνεται.
Ἄν δέν χρησιμοποιήσῃ τὴν κινητήρια
δύναμη τῆς ἀγάπης, θά μένη κατηλω-
μένα, ἀνίκανη νά δημιουργήσῃ ἔργο
ἀληθινά κοινωνικό.

* * *

Χρειάζεται, λοιπόν, ἀφύπνιση. Ἐ-
γρήγορη πνευματική. Αὐτό ὑπογραμ-
μίζει στή συνέχεια ὁ Κύριος. «Γρη-
γορεῖτε,... γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἡ
ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που ἐρχεται» (Ματθ. κδ' 42-44).

Χρειάζεται ξύπνημα ἀληθινό. Νά ἀ-
νοίξῃ ὁ ἄνθρωπος τό πνεῦμα του καί
νά δῇ καθαρά. Νά δῇ μακριά. Νά
ἀτενίσῃ ψηλά. Νά σκεφθῇ σοβαρά,
πώς δέν εἶναι μόνο γήινος. Σέ κά-
ποια στιγμή, πού δέν γνωρίζει, «ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐρχεται». Ἐρχε-
ται νά τόν καλέσῃ σέ μιὰ ἄλλη ζωή.
Καί γι' αὐτὴ τὴν ἄλλη ζωή πρέπει νά
ἐτοιμάζεται τοῦλάχιστον μέ τὴν ἴδια
φροντίδα πού καταστρώνει τὰ ἀνα-
πτυξιακά του προγράμματα.

Ἐτσι ἀτενίζοντας τόν οὐρανὸ δέν
ἀδιαφορεῖ γιά τὴ γῆ. Μεταμορφώνει
τὴ γῆ. Ὁ μονοδιάστατος, ὁ γήινος
ἄνθρωπος ἀνυψώνεται, παίρνει καί
τὴν κατακόρυφη διάστασή του. Γίνε-
ται ὁ οὐράνιος ἄνθρωπος. Βλέπει τὰ
προβλήματα καί τοὺς ἀνθρώπους μέ
νέο πρῶσμα, μέ τό πρῶσμα τῆς αἰωνιό-
τητος. Τότε καί ὅποιαδήποτε κρίση,
δέν γίνεται δυνάστης καί ρυθμιστὴς
τοῦ ἀνθρώπου. Γίνεται ταπεινὸς ὑπη-
ρέτης του. Γιατί καί ὁ ἄνθρωπος γί-
νεται ἀληθινὸς ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρω-
πος τοῦ Θεοῦ.

Γ.Β.Μ.

Η ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ἡ ἐπιστολογραφία κατέλαβε ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια σημαντική θέση μέσα στὰ πλαίσια τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ὡς γνωστόν τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης, δηλαδή 21 ἀπὸ τὰ 27, εἶναι ἐπιστολές. Ἀλλὰ ἡ ἐπιστολογραφία ποτέ δέν ἔλαβε τόσην ἑκταση ὅση κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα.

Φυσικά δέν ὑστεροῦν σέ ἐπίδοση ἐπιστολογραφίας καί οἱ ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας λόγιοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ γι' αὐτούς ἦταν μᾶλλον λογοτεχνικό εἶδος, ἐνῶ γιὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς ἄνδρες ἦταν μέσον προωθήσεως τοῦ ἔργου των. Μὲ τίς ἐπιστολές ἐπέλυαν οἱ τελευταῖοι σπουδαῖα προβλήματα τῆς θεολογίας, διεμόρφωναν τὴν ὁργάνωση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, καθοδηγοῦσαν τοὺς ἐκκλησιαστικούς λειτουργοὺς στὰ καθήκοντά τους, ἀνεκοῦφιζαν τοὺς δυστυχεῖς, ἀνεκοίνωναν στοὺς φίλους των τὴν χαρὰ καὶ τὴν λύπη τους.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας Βασίλειος (330-378), ὅπως σέ ὅλα ἦταν μέγας, ἦταν ἐπίσης καὶ μέγας ἐπιστολογράφος. Σέ χειρόγραφες συλλογές τῶν ἔργων του σώζονται 368 ἐπιστολές, ἀπὸ τίς ὁποῖες οἱ μὲν εἴκοσι ἀπευθύνονται σέ αὐτόν ἀπὸ ἄλλους ἀποστολεῖς, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες φέρουν αὐτόν ὡς ἀποστολέα. Ἐξ αὐτῶν μὲ ἀσφάλεια ἠμποροῦμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι περίπου 315 προέρχονται ἀπὸ αὐτόν τὸν ἴδιον.

Πρῶτος συλλογέας ἐπιστολῶν τοῦ Βασιλείου ὑπῆρξε ὁ φίλος του Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ ὁποῖος συνέθεσε μία, περιορισμένης πιθανῶς ἐκτάσεως, συλλογή στὴν ὁποία περιλαμβάνονται καί

ὀρισμένες ἐπιστολές ἀπευθυνόμενες στὸν ἴδιον. Βεβαίως ἀκολούθησαν καὶ ἄλλες συλλογές ἔπειτα. Ἦταν δέ εὐκόλη ἡ διατήρηση ἐπιστολῶν προερχομένων ἀπὸ μεγάλες προσωπικότητες, διότι οἱ παρὰ λῆπτες συνήθιζαν νὰ κρατοῦν βιβλίον ἀλληλογραφίας, στὸ ὁποῖο ἀντέγραφαν τόσον τίς δικές τους ἐπιστολές ὅσον καὶ ἐκεῖνες, πού ἐλάμβαναν ἀπὸ ἄλλους. Μάλιστα σέ περιπτώσεις ἐπιστολῶν ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος ἢ μεγάλης σπουδαιότητος ἐφιλοτεχνοῦσαν χωριστὰ ἀντίγραφα πρὸς κυκλοφορήσιν των εἰς φίλους καὶ γνωστούς. Ἀλλὰ βέβαια οἱ ἱστορικές περιπέτειες ἐξηφάνισαν μαζί μὲ τόσα ἄλλα καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτά.

Οἱ πρῶτες ἐπιστολές τοῦ Βασιλείου προέρχονται ἀπὸ τὴν εὐθύς μετὰ τὴν ἀποπεράτωση τῶν σπουδῶν του στὴν Ἀθήνα περίοδον. Κατὰ τὸ στάδιο τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἔργου του ὡς καθηγητοῦ τῆς ρητορικῆς στὴν Καισάρεια (356-358) πυκνώνονται κάπως, κατὰ δέ τὸ μοναχικό του στάδιο (358-361) καὶ ἀκόμη περισσότερον κατὰ τὴν διάρκειά τῆς διακονίας του ὡς πρεσβυτέρου (364-370) περισσότερον καὶ ἀφθονοῦν κατὰ τὸ ἀρχιερατικό του στάδιο (370-378). Τοῦτο βέβαια δέν σημαίνει ὅτι καὶ παλαιότερα ἔγραφε ὀλιγώτερα· σημαίνει ἀπλῶς ὅτι ὅσον ἡ προσωπικότητά του ἐπεβάλλετο τόσον ἐπιμελέστερα διετηροῦντο μὲ τὴν ἀντιγραφή οἱ ἐπιστολές του. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι πολὺ φυσικό ὅτι θὰ ἔγραφε περισσότερα ὅταν ἐμόναζε στὸν Πόντο εὐρίσκοντας μὲ τὴν ἐπικοινωνία αὐτοῦ τοῦ εἵδους μία διέξοδο στὴν μοναξιά του. Ἐπίσης κατὰ τὴν διάρκειά τῆς ἀρχιερατείας του, ἐνῶ

ἐπνίγετο ἀπό μικρές καί μεγάλες ὑποθέσεις τοῦ λειτουργήματός του ἠγωνίζετο κατὰ τῶν παρεμβαλλομένων ἀπό κάθε πλευρά ἐμποδίων καί μέ τήν σύνταξη ἐπιστολῶν.

Οἱ περισσότερες ἐπιστολές τοῦ Βασιλείου ἐπεδίωκαν τήν ἐπίλυση συγκεκριμένων καί τρεχόντων προβλημάτων. Ἀλλά καί ἐκεῖνες πού ἀπευθύνονται σέ ὁλόκληρη τήν Ἐκκλησία ἤ σέ κάποια ἐπαρχία, καθώς καί ἐκεῖνες πού ἀναφέρονται σέ γενικώτερα προβλήματα ἔχουν ἔντονο τό προσωπικό στοιχείο. Εἶναι λοιπόν φανερό ὅτι δέν ἐγράφησαν γιά νά δημοσιευθοῦν, γι' αὐτό δέν ἔχουν τίποτε τό ἐξεζητημένο καί δέν εἶναι λογοτεχνικά κατασκευάσματα. Παρά ταῦτα περικλείουν πολλή λογοτεχνική χάρη καί πολλές φορές περιέχουν ὅλα τά σχήματα πού ἀπαιτοῦσαν οἱ ρητορικοί καί σοφιστικοί κανόνες τῆς ἐποχῆς, τοὺς ὁποίους εἶχε διδαχθεῖ ὁ Βασίλειος ἐπὶ τόσα χρόνια στίς σχολές τῆς Καισαρείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τῆς Ἀθήνας. Γιά τοῦτο διαβάζονται μέ πολλή εὐχαρίστηση. Ἀλλωστε μερικές ἀπό αὐτές δίνουν τήν ἐντύπωση ὅτι ἐγράφησαν στοὺς καιροὺς μας.

Οἱ ἐπιστολές τοῦ Μεγάλου Βασιλείου πιστοποιοῦν τήν πνευματική καλλιέργεια τοῦ συντάκτου των, τήν λεπτότητα τῶν αἰσθημάτων, τήν εὐγένεια τοῦ χαρακτήρα, τήν πολυμαθεία καί τό ἐνδιαφέρον γιά τά κοινωνικά ζητήματα, ἀποτελοῦν δέ ἀξιόλογες πηγές γιά τήν ἱστορία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἡ ἀξία τῶν ἐπιστολῶν ποικίλλει τόσον πολὺ ἢ μία ἀπό τήν ἄλλη, ὅσον ποικίλλουν καί τά εἶδη των, διότι πραγματικά μεταξύ των περιλαμβάνονται τεμάχια ἀπό ἓνα ἀπλό συστατικό γράμμα γιά τήν ἐνίσχυση κά-

ποιου πτωχοῦ ἀνθρώπου, μέχρι θεολογικές πραγματείες. Τά πολυάριθμα συστατικοῦ χαρακτήρα γράμματα δέν εἶναι εὐκαταφρόνητα, διότι περικλείουν τήν καλwsσύνη ἐνός ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐμοχθοῦσε γιά τήν μέ κάθε τρόπο βελτίωση τῶν ὄρων διαβίωσης τῶν συνανθρώπων του. Οἱ φιλικές ἐπιστολές δηλώνουν ὅτι ἡ ἄσκησις καί ἡ διακονία δέν ἀπαιτοῦν περιφρόνησι τῶν δεσμῶν μέ τοὺς συνανθρώπους. Οἱ ἀσκητικές ἀκολουθοῦν τήν γραμμὴ τῶν ἀσκητικῶν συγγραμμάτων του. Μέγα ὄγκον καταλαμβάνουν οἱ ἀναφερόμενες στήν ἐπίλυση φλεγόντων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Μεταξὺ τῶν δογματικῶν ἐπιστολῶν ἀξιόλογοι εἶναι τρεῖς ἐξ ἐκείνων πρὸς τόν ἐπίσκοπον Ἰκονίου Ἀμφιλόχιον πού πραγματεύονται θέματα γύρω ἀπὸ τήν γνώση καί τήν πίστη.

Τήν ἐποχὴ ἐκείνη τό πρωτεῦον πρόβλημα γιά τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ στήν Ἀνατολή ἦταν ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου καί τῶν παραφυάδων της. Βέβαια αὐτὴ εἶχε καταδικασθεῖ στήν πρώτη Οἰκουμενικῇ Σύνοδο στήν Νίκαια τῆς Βιθυνίας, κατὰ τήν ὁποία εἶχε συνταχθεῖ καί τό σχετικό Σύμβολο τῆς Πίστεως τό ἔτος 325, τό ὁποῖο κατοχυρώνει τό Ὁρθόδοξο φρόνημα.

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος (296-373) ὑπῆρξε ἀπὸ τοὺς πλέον μαχητικούς ὑποστηρικτὲς τοῦ δόγματος τῆς Νικαίας, περὶ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ. Ὑπέστη γιά τοῦτο πολλοὺς διωγμούς καί ἐξορίσθηκε πέντε φορές, τίς δύο μάλιστα στή Δύση. Τόση δέ ἦταν ἡ λάμψη τῆς προσωπικότητάς του, ὥστε παρ' ὅλον ὅτι δύο ἀπὸ τίς ἐξορίες του διήρκεσαν δώδεκα ἔτη συνολικά, ὁ λαὸς τῆς Αἰγύπτου ἔμεινε σταθερά προσηλωμένος σέ αὐτόν καί δέν ἤθελε νά ἀκολουθήσει τοὺς ἐκεῖ ἀποστελλομένους εἰς ἀντικατάστασι ἀρειανοὺς ἐπισκόπους.

Ὁμόψυχος πρὸς αὐτόν ὑπῆρξε ὁ Μέγας Βασίλειος. Παρ' ὅτι ἔζησαν τὴν ἰδίαν ἐποχὴ καὶ ἀγωνίσθηκαν ὡς πρωτοστάτες γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία, δέν κατέστη ποτέ δυνατόν νά συναντηθοῦν μεταξύ τους, διεσώθη ὁμως σχετικὴ μεταξύ των ἀλληλογραφία, ἀπὸ τὴν ὁποία προκύπτει καὶ ἡ ἀμοιβαία αὐτῶν ἐκτίμηση.

Σέ μία ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπιστολῶν ὁ Βασίλειος προετοιμάζει ὁμαλά τό ἔδαφος γιὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ κύρους τοῦ Ἀθανασίου μέ σκοπὸ τὴν συνένωση ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων δυνάμεων.

Μετά τὸν θάνατο τοῦ Ἀθανασίου πού προηγήθηκε ἐκείνου τοῦ Βασιλείου ἀδιαμφισβήτητος ἡγέτης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀναγνωρίσθηκε ὁ Βασίλειος. Μέ τὴν καταδίκη τῆς αἰρέσεως στήν πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο τοῦ Ἀρειανισμοῦ δέν ἐξέλιπαν οἱ ἐμφανεῖς καὶ οἱ ἀφανεῖς ὁπαδοὶ αὐτοῦ μέ διάφορες παραφυάδες καὶ μέ τὴν κρατικὴ ὑποστήριξη στήν περίοδο τοῦ ἀρειόφρονος αὐτοκράτορα Οὐάλλη.

Στά τρία - τέσσαρα τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του φανερά καταβεβλημένος σωματικά ὁ Βασίλειος συγκρατεῖ τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματός του. Τό πνεῦμα του στεκόταν ξύπνιον μέ τὴν λίγη ἀντοχή πού εἶχε τό σαρκίον του καὶ μπορούσε νά ἐκφράζει γραπτῶς τίς βαθιεῖς καὶ ἱερές θεῖες ἐμπειρίες του.

Εἶναι γιὰ τὰ συνήθη μέτρα παρὰξενό πῶς διατηροῦσε τὴν νηφαλιότητα, τὴν ὁποία ἀπαιτεῖ ἡ μεγάλη θεολογία, ὅταν ἀπὸ τὰ βασιλικά ἀνάκτορα ἔρχονταν πληροφορίες, ὅτι κάποιος σκευωροῦσαν ἐναντίον του, ὅτι ὅπου νᾶναι θά κληθεῖ ἐκεῖ νά ἀπολογηθεῖ.

Καὶ ὅπως δείχνουν τὰ γράμματά του τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὅλη αὐτὴ ἡ κατάσταση τὸν στενοχωροῦσε. Ἐκανε Θεολογία ὄχι γιατί τάχα ξεχνοῦσε τίς πα-

λατιανές σκευωρίες ἢ γιατί δῆθεν ἀδιαφοροῦσε γιὰ τὸν ἀδελφὸ του Γρηγόριο Νύσσης τὸν ὁποῖον ἐκθρόνισαν καὶ τὸν ἀνάγκασαν σέ αὐτοεξορία. Γιὰ ὅλα ἐνδιαφερόταν, τίποτε δέν λησμοῦσε, ὅλα τὸν πονοῦσαν, ὅλα συγχρόνως. Καὶ παρὰλλῆλα θεολογοῦσε. Ἦταν τόσο μεγάλο πνεῦμα ὥστε ὅλα χωροῦσαν μέσα του, γιὰ ὅλα ἦταν ἱκανός.

Ἔτσι μόνον καταλαβαίνουμε πῶς μέσα στήν μεγάλη δοκιμασία τοῦ σωματικοῦ καὶ πνευματικοῦ του πόνου ἐγράψε τρεῖς ἐπιστολές στὸν ἐπίσκοπο Ἰκόνιου Ἀμφιλόχιον, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν τὴν τελευταία ἀναλαμπή τοῦ Βασιλείου. Εἶναι τό κύκνειο θεολογικὸ του ἄσμα. Ἐκανε τὴν τελευταία του μεγάλη προσπάθεια νά δώσει ἀπάντησιν σέ πρόβλημα τῆς ἐποχῆς του γιὰ τὴν δυνατότητα τοῦ ἀνθρώπου νά γνωρίσει τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ.

Θεολόγησε στὸ μεγάλο αὐτὸ θέμα. Ἐδωσε πολλές ἐξηγήσεις, προπαντός ἐτόνισε τοῦτο: ὁ ἄνθρωπος ἀναπαύεται, ἀρκεῖται γνωρίζοντας ὅτι ὑπάρχει ὁ Θεός καὶ ὄχι τί ἀκριβῶς εἶναι ὁ Θεός. Ὁ ἄνθρωπος ζώντας κυριολεκτικὰ μέσα του τὸν Θεὸν αἰσθάνεται μακαριότητα καὶ συγχρόνως ἀνικανότητα νά γνωρίσει τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ.

Μέ αὐτὸ τό αἶσθημα τῆς μακαριότητος παρέθεσε τό πνεῦμα του στά χέρια τοῦ Θεοῦ στίς 31 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 378 σὲ ἡλικία 48 ἐτῶν.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

Βιβλιογραφία

- Πατερικὲς ἐκδόσεις «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» Μ. Βασιλείου ἔργα 1.
- Στυλ. Παπαδοπούλου. Ἡ ζωὴ ἐνός μεγάλου: Βασίλειος Καισαρείας.
- Μιχ. Δ. Στασινοπούλους: Μορφές ἀπὸ τὸν 4ον μ.Χ. αἰῶνα.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥΣ^(*)

Γιά νά ἐκτιμήσουμε καλύτερα τήν προσφορά τῶν τριῶν Φωστήρων τῆς Οἰκουμένης στούς διανοούμενους τῆς ἐποχῆς τους, θά χρειαστεῖ νά δοῦμε σέ γενικές γραμμές τήν κατάσταση, πού ἐπικρατοῦσε στίς μέρες τους, στό χῶρο τῆς διανοήσεως.

Ἡ Φιλοσοφία τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχε ταυτιστεῖ μέ μιὰ πνευματικότητα γεμάτη μυθολογικά στοιχεῖα, εἶχε πιά μπεῖ στή φάση τοῦ σκεπτικισμοῦ καί τῆς ἀμφιβολίας. Ἀπογοητευμένοι οἱ διανοούμενοι ἀπό τή Φιλοσοφία στρέφηκαν στή Ρητορική. Τό ἰδεῶδες τώρα δέν εἶναι ἡ ἀναζήτηση τῆς Ἀληθείας, ἀλλά ἡ ὑπεράσπιση μιᾶς συγκεκριμένης θέσεως ἢ ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς πρακτικῆς ὑποθέσεως μέ ὅσον τό δυνατόν ὠραιότερον τρόπον κατά τό παράδειγμα τῶν ἀρχαίων ρητόρων.

«Τό μέγα δρᾶμα τῆς Ρητορικῆς εἰς τήν ἐποχήν τῶν Καππαδοκῶν» παρατηρεῖ ὁ π. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος, «ἦτο ἀκριβῶς ὅτι ὑπό τήν ἐπίδρασιν τοῦ γενικοῦ σκεπτικισμοῦ εἶχεν ἀρχίσει νά παύει νά εἶναι μέσον καί νά γίνεται αὐτοσκοπός. Διέθεταν τώρα ἕνα ἄξιον ὄπλον (ἄξιώτερον ἴσως ἀπό τό παλαιόν), ἀλλά εἶχαν ἀρχίσει νά λησμονοῦν, τί εἶναι ἀκριβῶς ὁ ἄξιος ἄνθρωπος».⁽¹⁾

Ἀντικρῦζοντας οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες τήν κατάσταση αὐτήν τό πνεῦμα τους σίγουρα θά «παρωξύνετο» (ὅπως παλαιότερα τοῦ Ἀπ. Παύλου, πού ἐβλεπε τήν **κατείδωλον πόλιν** τῶν Ἀθηνῶν). Μέ ἀγάπη καί περισσὴ φροντίδα, χωρίς νά χάνουν καιρό, ἀνταποκρίθηκαν στήν ἀπεγνωσμένη τους ἔκκληση «Διαβάντες βοηθήσατε ἡμῖν». Ρίχνονται στόν ἀγῶνα. Προσπαθοῦν νά κατασκευάσουν τίς ἀπαραίτητες γέφυρες, πού θά συνδέουν τήν λατρεύουσαν Ἐκκλησίαν, τό Μυστικόν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, μέ ὅλους ἐκείνους τοὺς καλοπροαίρετους καλόπιστους σοφοὺς καί μορφωμένους ἀνθρώπους, πού ἀναζητοῦν **τὴν Ἀλήθεια** σέ ὅλες τίς ἐποχές (φαίνεται καί ἐδῶ ἡ διαχρονικότητα πού ἔχουν).

Δίχως νά νοθεύσουν τήν Χριστιανικὴ Διδασκαλία, θά κηρύξουν τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ μέ ὅλους τοὺς κανόνες τῆς Ρητορικῆς, μέ ὅλη τήν δύναμη καί τήν ὁμορφιά τῆς ἐλληνικῆς σκέψεως καί γλώσσας, μέ ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς Ἀρχαίας Κλασσικῆς Παιδείας καί Γραμματείας συνεχίζοντας, ἀνανεώνοντας καί πλουτίζοντας τήν Παράδοση τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς. Ἡ Σχολή αὐτὴ ἔχοντας στοὺς κόλπους της πολλοὺς διαπρεπεῖς διανοητάς, πού ἦταν συγχρόνως καί εὐσεβεῖς πιστοί, (Πάνταινος,

(1) Βιβλ.: «Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί ὁ ἄνθρωπος», π. Ἡλίας Μαστρογιαννοπούλου.

(*) Ὁμιλία πού πραγματοποιήθηκε τὴν 30.1.2008 στὴ Γενικὴ Συνέλευση τῆς Χριστιανικῆς Ἐνωσης Ἐπιστημόνων (Καρύτση 14).

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, Ὁριγένης, Μ. Ἀθανάσιος, ἅγιος Γρηγόριος Νεοκαισαρείας ὁ Θαυματουργός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ἐδιδάχθησαν ἅμεσα τίς ιδέες καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Σχολῆς), ἔβαλε τὰ θεμέλια τῆς Χριστιανικῆς Θεολογίας καὶ πνευματικότηας. Θεωροῦσε τὴν ἀνθρώπινη σοφία ὡς μία προετοιμασία γιὰ τὴν ἀποκάλυψη **τῆς ἀκτίστου καὶ ἐνυποστάτου Σοφίας**, συγχρόνως ὁμως καὶ ὡς ἓναν ἔπαινον καὶ δοξολογικὸν ὕμνον πρὸς αὐτήν. Συνεχιστές, λοιπόν, τῆς παραδόσεως αὐτῆς οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες θεωροῦν τὴν κλασσικὴν Παιδεία ὡς ἀναγκαῖον προπαρασκευαστικὸ στάδιο γιὰ τὴν καλύτερη κατανόηση τῶν Χριστιανικῶν Ἀληθειῶν. Ὡς δοῦμε πῶς ἐκφράζουν τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν θαυμασμό τους γιὰ τὴν κλασσικὴ Παιδεία. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος παρατηρεῖ: «Νομίζω πῶς ἔχει γίνεῖ παραδεκτὸ ἀπ' ὅλους τοὺς συνετοὺς ἀνθρώπους «Παίδευσιν τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν εἶναι τὸ πρῶτον. Οὐ ταύτην μόνην τὴν ἡμετέραν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑξῶθεν». Ἀλλὰ καὶ ἡ πραγματεία τοῦ Μ. Βασιλείου «Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῦντο λόγων», βοήθησε σημαντικὰ στὸ νὰ σταματήσει ἡ προκατάληψις καὶ ἡ διαμάχη μεταξὺ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ καθὼς καὶ ὁ φανατισμὸς πολλῶν νεοφωτίστων χριστιανῶν ἐναντία στὰ κλασσικὰ ἔργα καὶ τίς ιδέες τῶν Ἑλλήνων. «Εμεῖς πάντα θά τιμοῦμε τὰ Ἑλληνικά Γράμματα» διακηρύσσει καὶ ὁ Χρυσόστομος. Καὶ συνεχίζει: «Μπορεῖ βέβαια νὰ μὴ βροῦμε μέσα σ' αὐτὰ τὴν ἀπόλυτη Ἀλήθεια, πού εἶναι ὁ Χριστός. Θὰ βροῦμε ὁμως στοιχεῖα συγγενικά πρὸς τὴν Ἀλήθεια, πού εἶναι χρήσιμο νὰ τὰ γνωρίζουμε».

Τὰ σημαντικὰ ὁμως αὐτὰ ἐπιτεύγματα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στὸ χωρὸς τῆς διανοήσεως κινδύνευσαν νὰ ἀκυρωθοῦν ἀπὸ τὴν αἵρεση τοῦ Ἀπολλιναρίου τῆς Λαοδικείας.⁽²⁾ Ὁ Ἀπολλινάριος δίδασκε πῶς ὁ Χριστὸς εἶχε μόνον Θεῖο καὶ ὄχι ἀνθρώπινο νοῦν ἀμφισβητώντας ὅτι **ὁ Θεὸς ἐν τῷ Χριστῷ προσέλαβε** καὶ κατέστησε ἰδικὴν Του ὅλη τὴ φύσιν καὶ τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Μὲ τὴ διδασκαλία του ὁμως αὐτὴν κατεδίκασε τὴ διάνοια καὶ ὅλα τὰ πνευματικὰ δημιουργήματα τοῦ ἀνθρώπου νὰ μείνουν ἔξω ἀπὸ τὴ σωτηρία καὶ τὸν φωτισμό, πού ἔφερε στὸν κόσμον μὲ τὴν ἐνανθρώπισίν Του ὁ Χριστός, ἀφοῦ «τὸ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον» σύμφωνα μὲ τὴν δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας. Τὴν αἵρεση αὕτη καταπολέμησε κυρίως ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Διαμαρτύρεται μὲ ἱερὴ ἀγανάκτηση ἀναφέροντας τίς κακοδοξίες τοῦ Ἀπολλιναρίου: «Κατάκριτος, φησὶν, ὁ ἡμέτερος νοῦς. Ἡ σάρξ οὐ κατάκριτος». «Ἰσχυρίζεται ὁ Ἀπολλινάριος ὅτι εἶναι ἀξιοκατάκριτος ὁ νοῦς ἀλλὰ ὄχι ἡ σάρκα». Καὶ συνεχίζει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος: «Εἰ τὸ χεῖρον (ἡ σάρκα ἐν προκειμένῳ) προσεῖληπται, ἴν' ἀγιασθῇ, διὰ τῆς Σαρκώσεως, τὸ κρεῖττον (ὁ νοῦς) οὐ προσληφθήσεται, ἴν' ἀγιασθῇ διὰ τῆς Ἐνανθρωπήσεως»; Τὴν προσπάθεια νὰ ἐξαγιαστεῖ ὁ νοῦς τὴν παρομοιάζει ὁ ἅγιος Γρηγόριος μὲ τὴν ἀνάβαση τοῦ Μωϋσέως στὸ ὄρος Σινᾶ. Κάθε ἀνθρώπος, λέγει, (Μοναχὸς ἢ λαϊκός) καλεῖται νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμα τοῦ Μεσίτου

(2) Ἀπὸ τὴν αἵρεση δηλαδὴ τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ. Ἡ Δ' Οἰκουμ. Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος (451 μ.Χ.) κατεδίκασε τὴν αἵρεση καὶ ἀποφάνθηκε ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶχε δύο φύσεις (τὴν ἀνθρωπίνην καὶ τὴ θεῖαν) πού ὁμως ἦταν ἐνωμένες στὸ ἓνα πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαίρετως καὶ ἀχωρίστως».

καί ὁδηγοῦ τῆς πρώτης Διαθήκης. Νά αγωνίζεται γιά τήν ἀνάβαση στοῦ ἁγιο ὄρος τοῦ Θεοῦ καθαριζόμενος συνεχῶς καί ἀπορρίπτοντας τό ἓνα μετά τό ἄλλο ὅλα τά βάρη τῶν ἀμαρτωλῶν ἐπιθυμιῶν καί τῶν πάσης φύσεως διανοητικῶν προκαταλήψεων, τῶν διανοητικῶν **εἰ- δώλων**, ὅπως λέγει. Ἀπαλλασσόμενος ἀπό τά βάρη αὐτά, θά ἀνέλθῃ βαθμη- δόν στοῦ ἁγιο ὄρος καί θά εἰσέλθῃ στόν **Ἱερὸν γνόφον** πού δημιουργεῖ ἡ λαμ- πρότητα τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ λαμπρότητα αὐτή, ὅσονδήποτε μερική καί περιορισμένη, κάμνει τόν ἄνθρωπο νά ἀκτινοβολεῖ καί ἀπ' αὐτή τῇ ζωῇ.

Μέ τίς ἀκάματες προσπάθειές τους καί ἐν ἀγίῳ πάντοτε Πνεύματι ἔκαναν πιστευτό, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μέ τήν ἐν Χριστῷ ἀναγέννησή του, ὄχι μόνο σω- ματικῶς ἀλλά καί διανοητικῶς, ἀπο- κτᾷ, ὅπως γράφει ὁ Ἀπ. Παῦλος (Α΄ Κορινθ. 2, 16) «Νοῦν Χριστοῦ». Κι ἀκόμα. Ἡ διανοητική δραστηριότητα καί ὁ διανοητικός πολιτισμός του μπο- ροῦν νά γίνουν ὄχι μόνο λατρεία καί δοξολογία τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί φανέ- ρωση καί ἀπόδειξη τῆς θεώσεως τοῦ ὅλου ἀνθρώπου, τῶν ἔργων του καί μέσῳ αὐτοῦ καί αὐτῆς τῆς κτίσεως.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ἀξιώθηκαν νά γευθοῦν τοὺς γλυκοὺς καί εὐχymous καρπούς τῶν κόπων, πού κατέβαλαν γιά τοὺς διανοομένους τῆς ἐποχῆς τους. Δημιούργησαν ἓναν **νέον τύπον διανοομένου**. «**Ἡ πρωτοτυπία των ἔγκειται εἰς τό ὅτι ἐχρησιμοποίησαν ἐντατικῶς τὰς πολυτίμους ἐμπειρίας τοῦ σπουδαστηρίου των καί τοῦ ἡσυ- χαστηρίου των, τῶν Ἀθηνῶν καί τῆς ἐρήμου. Τῆς ἐπιστήμης καί τῆς ἀ- γιότητος, τῆς δράσεως καί τῆς προσευχῆς. Ἐπῆραν τήν σοφίαν τῆς**

ἀρχαίας Ἑλλάδος καί τήν ἐκαλλιέργη- σαν εἰς τό θερμοκήπιο τῆς Πίστεως. Εἰς τήν ἀγριέλαιον τῆς ἀρχαιότητος ἐνεκέντρισαν τήν καλλιέλαιον τοῦ Χριστιανισμοῦ...

Κινητήριος δύναμη γιά ὅλα αὐτά τά ὑπεράνθρωπα ἐπιτεύγματα ἦταν ἡ ἀγάπη στοῦ Θεοῦ καί στήν εἰκόνα Του, τόν ἄν- θρωπο. Πόνεσαν καί μόχθησαν καί μά- τωσαν γι' αὐτόν. Τόν γνώρισαν βαθιά μέ ὅλες τίς ἀνάγκες καί τά προβλήματα του. Γι' αὐτό «ἔργον ἐποίησαν εὐαγγελι- στοῦ». Γιατί, ὅπως γράφει ὁ Ἀρχιεπί- σκοπος Ἀλβανίας π. Ἀναστάσιος, «Ἡ Ἱεραποστολή εἶναι ἔκφραση πίστεως καί ὄχι κάποιο συμπλήρωμα αὐτῆς». Ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος μέ τό νά ἐνδιαφέρεται γιά τό συνάνθρωπό του μετέχει στοῦ ἔργου τῆς Ἀγ. Τριάδος, ἔργο ἀλληλοπεριχω- ρήσεως καί ἀγάπης καλώντας καί ἄλ- λους νά συμμετάσχουν στή ζωὴ τῆς Ἀγ. Τριάδος, ζωὴ ἀγάπης καί θείας τρυφῆς!

Ὁ φετινὸς μας ὁμῶς ἑορτασμός ἔχει μιὰ ἰδιαιτερότητα, καθὼς συμπίπτει μέ τήν ἐπέτειο συμπληρώσεως 70 χρόνων ἀπὸ τήν ἵδρυση τῆς Χ.Ε.Ε. (Χριστια- νικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων) καί τήν ὁποία ἐπέτειο γιορτάσαμε μέ Διημερίδα τόν Νοέμβριο. Δοξάσαμε τόν Θεό γιά ὅσα κατωρθώθηκαν (σέ δισεκατοῦς μάλι- στα καιρούς) μέ τῇ Θεῷ Του Χάρι. Γιατί, κατά κοινὴ διαπίστωση, ἡ πορεία τῆς Χ.Ε.Ε. τὰ 70 αὐτά χρόνια ἦταν «Πορεία Χριστιανικὴ στήν Ἐπιστήμη καί τήν Κοινωνία». Πορεία στά φωτει- νὰ ἴχνη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, πού εἶ- ναι ἴχνη Χριστοῦ. Καί τώρα, στήν ἱ- στορική αὐτή γιά τῇ Χ.Ε.Ε. πνευματικὴ καμπή καί καθὼς τό πνευματικὸ σκο- τᾶδι γίνεται γύρω μας ὅλο καί πιό πυκνόν, ὅλο καί πιό σκοτεινόν ἀπὸ τήν ὑποβάθμιση τῶν ἀξιών τοῦ γένους μας,

άνανεώνουμε μέ ύπευθυνότητα καί συναίσθηση τών ύποχρεώσεών μας τήν ύπόσχεση πρὸς ὅλους τοὺς προαπελθόντας πρωτεργάτες, σεβαστοὺς πατέρας καί ἀδελφοὺς τών «Συνεργαζομένων Χριστιανικῶν Σωματείων ὁ Ἅπ. Παῦλος»: Πάντα θά κρατᾶμε ἀναμμένο τό κερδί τῆς προσωπικῆς Χριστιανικῆς μας Μαρτυρίας ἐνάντια στοὺς ἀνέμους τῆς Ἑρνησης (πού πάλι «σήκωσε κεφάλι»), γιά νά μὴν εἶναι τό σκοτάδι μονόλογος. Καί γιά τήν εὐδόωση τών στόχων μας, ἅς ἐπικαλεστοῦμε μαζί μέ τόν ὕμνωδό:

«Τά σεπτὰ δοχεῖα τοῦ Πνεύματος, τοὺς στερροὺς τῆς Πίστεως προμάχους, τῶν πιστῶν τό στήριγμα, τῶν ἁμαρτανόντων τό παραμύθιον, τὰς πηγὰς, τὰς ἀναβλύζουσας νᾶμα· ὦ, Πατέρες τρισόλβιοι, μὴ παύσησθε αἰεὶ πρεσβεύειν Χριστῷ ὑπὲρ τῶν πίστει καί πόθῳ τελούντων, ὑμῶν τήν πανίερρον καί θεῖαν Πανήγυριν. Αἰτεῖτε Χριστόν καταπέμψαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τό μέγα ἔλεος».

**ΑΘΗΝΑΪΣ ΣΚΑΡΔΑΣΗ -
ΜΑΥΡΙΚΑΚΗ,
Φιλὸλόγος τ. Λυκείαρχης**

ΔΙΣΤΑΓΜΟΣ

Ἔλεγα πὼς δέν γίνεται νά ξαναρθεῖς
καί φέτος πάλι.
Ἔλεγα πὼς δέν γίνεται ξανά νά σταυρωθεῖς
καί σάν νεκρὸς νά ξαναγείρεις τό κεφάλι.

Ἔλεγα: τῆς συγγνώμης πιά ἐκείνη ἡ ἐποχὴ
θά ἔχει περάσει,
ἔτσι καθὼς ἀνόμεχτα Σοῦ ἔλεγα προσευχή
ὅπως σέ κάποιον πού μᾶς ἔχει ὀλότελα ξεχάσει.

Κι ἔλεγα πὼς τῆς ἀνοχῆς Σου θά ἔχει γεμιστεῖ
τ' ὀλόχρυσο ποτήρι
καί θ' ἄφηνες τοῦ ἔρμου μας σκαριοῦ τήν κουπαστή
χωρὶς καραβοκύρη.

Κι ἔλεγα πιά πὼς θά ἔχες βαρεθεῖ
ν' ἀκοῦς τίς ἄδειες ὑποκριτικές φωνές μας
νά Σοῦ μιλοῦν μέ σεβασμό τάχα βαθύ
καί νά ἔναι ὁ νοῦς μας στίς φτωχές μικροχαρές μας.

.....
Ἔλεγα μέσα μου πὼς δέν θά ξαναρθεῖς
καί φέτος πάλι.
Κι Ἐσύ εἶχες κιόλας πορευτεῖ νά σταυρωθεῖς
κι εἶχες ἀγκάθια στό κεφάλι.

Κι ἔλεγα: τῆς συγγνώμης πιά ἐκείνη ἡ ἐποχὴ
θά ἔχει περάσει...
Κι Ἐσύ γιά μᾶς ἀπ' τό Σταυρὸ ἔλεγες προσευχή
κι ἡμουν ἐγὼ πού σ' εἶχα ὀλότελα ξεχάσει.

ΧΑΡΑ ΚΡΙΣΠΟΥ

Η ΥΓΕΙΑ ΩΣ ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ

«'Αληθινή υγεία σημαίνει τό νά ζεῖ κανεῖς σύμφωνα μέ τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή ζωή μας».

PAUL TOURNIER

Ἀπό τότε πού ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνθηκε τήν ὀδυνηρή κατάσταση τοῦ ὀργανισμοῦ του, τήν ὁποία ὀνόμασε νόσο (ἀρρώστια), συνειδητοποίησε καί τήν ἀξία τῆς **υγείας**, τήν ὁποία χαρακτηρίσε ὡς «ὑπατο ἀγαθό» τοῦ ἀνθρώπου, θεῖον δῶρον «πιό πολύτιμο καί ἀπό τό χρυσάφι», πιό πολύτιμο καί ἀπό τίς ...μετοχές Χρηματιστηρίου! «**Υγεία καί εὐεξία βέλτιον παντός χρυσίου**» (Σοφ. Σειράχ, λ' 15) διαβάζουμε στήν Ἀγία Γραφή.

Ἡ υγεία (σωματική, ψυχοπνευματική, κοινωνική) εἶναι «βασική συνιστώσα τῆς εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου» καί γι' αὐτό καθένας μας ὀφείλει νά ἐνδιαφέρεται γι' αὐτήν καί ὄχι μόνο, ἀλλά πρέπει νά τήν φροντίζει σύμφωνα μέ τίς κατευθυντήριες ἱατρικές ὁδηγίες. Καί καθένας μας, ἐπίσης, πρέπει νά γνωρίζει, ὅτι **ἡ ἀτομική υγεία ἀντανακλᾷ στήν υγεία τοῦ συνόλου** (οἰκογένεια, κοινότητα, κοινωνία, ἔθνος). Πολύ εὐστοχα ἔχει εἰπωθεῖ, ὅτι «ἡ υγεία εἶναι... μεταδοτική», ὅπως καί ἡ ἀρρώστια.

Γιά τό λόγο αὐτό, σέ ὅλα τά προηγμένα Κράτη τοῦ κόσμου, ὅπως καί στήν Πατρίδα μας, καταβάλλονται ιδιαίτερες καί συστηματικές προσπάθειες

γιά σωστή πληροφόρηση - ἐνημέρωση σέ θέματα τῆς υγείας καί κανόνων υγιεινῆς, μέ τά Μέσα Μαζικῆς Ἐπικοινωνίας, μέ σεμινάρια, μέ διαλέξεις, μέ εἰδικά φυλλάδια καί ἄλλα.

Ὅλοι μας, μέ «γεμᾶτο στόμα» προφέρουμε τό «γεια σου», «στήν υγείά σου», «γεια καί χαρά», «νᾶσαι πάντα καλά», γεγονός πού ὑποδηλώνει τό πόσο ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ τό ἀγαθό, τό ὁποῖο λέγεται **υγεία**.

Ὁ Ἱπποκράτης, πατέρας καί δάσκαλος τῆς Ἱατρικῆς, ἔλεγε πρίν 2500 χρόνια: «Αὐτός πού φροντίζει τήν υγεία, φροντίζει τήν ἴδια τή ζωή». Ἐνας ἄλλος δάσκαλος Ἱατρικῆς, ὁ γερμανός Παθολόγος R. Siebec, στή δεκαετία τοῦ 1950 ἔγραφε: «ἡ υγεία ἔχει ἓνα δικό της νόημα, ὅπως ἡ ζωή εἶναι γεμάτη νόημα».

Ὁ π. Εὐσέβιος Ματθόπουλος, στό βιβλίο του «Ὁ Προορισμός τοῦ ἀνθρώπου» (1913), στό κεφάλαιο «περί καθηκόντων τοῦ ἀνθρώπου», κάνει ιδιαίτερο λόγο γιά τό καθηκόν ἀπέναντι τῆς υγείας, καί γιά λόγους πνευματικούς ἀκόμη. Διαβάζουμε στήν Ἀγ. Γραφή: «Οὐκ οἶδατε ὅτι τό σῶμα ὑμῶν νάος τοῦ ἐν ὑμῖν Ἀγίου Πνεύματος ἐστίν,

οὐ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ καὶ οὐκ ἐστὲ ἐαυ-
τῶν»; (Α΄ Κορινθ., στ' 19).

Ὁ καθηγητὴς Ε. Βορίδης ἐπισημαίνει
σέ ἀρθρο του (2005) ὅτι, ὑγεία καὶ
παιδεία πρέπει νά εἶναι ἀπὸ τίς προτε-
ραιότητες τοῦ ἐνδιαφέροντος κάθε ἀν-
θρώπου. Φαίνεται δέ, πῶς ὁ ἐκπαιδευ-
μένος - μορφωμένος ἄνθρωπος προσέχει
καλύτερα, τὴν ὑγεία του. Μελέτες ἔχουν
δείξει, π.χ., ὅτι κάπνισμα καὶ παχυ-
σαρκία — δύο μεγάλοι ἐχθροὶ τῆς ὑ-
γείας — εἶναι, κυρίως, θέμα ἀγωγῆς καὶ
μορφώσεως ἢ ἀποφυγῆ τους.

* * *

Ἐπιβάλλεται, λοιπόν, νά γνωρίζουμε
τίς σύγχρονες ἀντιλήψεις γύρω ἀπὸ τὴν
ὑγεία, πῶς νά τὴν ἐπιτυγχάνουμε, πῶς
νά τὴν προστατεύουμε καὶ πῶς νά τὴν
προάγουμε, ἀφοῦ στὴν καθημερινή ζωή
μας (φυσική, ψυχοπνευματική, κοινωνι-
κή) δέν βασιλεύει, πάντοτε, ἡ ὑγεία,
ἀλλὰ ὑπάρχουν πολλές νοσηρές κατα-
στάσεις. Πάντως σήμερα — δόξα τῷ
Θεῷ — ἔχουμε πολλές γνώσεις γιὰ τὴ
θεραπεία καὶ γιὰ τὴν πρόληψη μιᾶς
ἀρρώστιας.

Βαδίζουμε στὸν 21ο αἰῶνα. Ἀγωνία
διακατέχει τὸν κόσμο. Τὰ μελλούμενα
ἀγαθὰ, πού ὑπόσχεται ἡ μεγαλόστομη
«παγκοσμιοποίηση», ἡ πρόοδος τῆς ἐπι-
στήμης, τῆς τεχνολογίας, τῆς οἰκονο-
μίας, θά ἀνεβάσουν τό δείκτη ὑγείας
ὅλων τῶν ἀνθρώπων (προηγμένων, ὑπὸ
ἀνάπτυξιν καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ «τρί-
του κόσμου»); Σκέψεις μεταξύ ἱκανο-
ποιήσεως καὶ ἀνησυχίας πρέπει νά ἀπα-
σχολήσουν τὸν ἄνθρωπο τοῦ 21ου αἰῶ-
νος.

Ὁ 20ός αἰῶνας ὀνομάστηκε αἰῶνας
τῶν νευρώσεων, τοῦ ἄγχους, τῆς κατα-
θλίψεως. Ὑπῆρξε ὁ αἰῶνας τῶν δύο
παγκοσμίων πολέμων, καὶ ἄλλων μι-
κρότερων τοπικῶν. Ὑπῆρξε ὁ αἰῶνας
τοῦ θλιβεροῦ ἀνθρώπινου μοντέλου,
«τοῦ ἀνθρώπου χωρὶς Θεό», ὅπου ὅλα
ἐπιτρέπονται, ἄσχετα πού θά καταλή-
ξουν. Στὸν 20ό αἰῶνα «Θρησκείες καὶ
πνευματικός κόσμος εἶχαν γίνει κάτι
σάν παιχνίδι καὶ πρόληψη», ἔγραφε ὁ
Π. Κανελλόπουλος. Τὰ ἀποτελέσματα
γνωστά.

Ὁ 21ος αἰῶνας πῶς θά ὀνομασθεῖ;
Φοβοῦμαι, ὅτι θά μείνει ὁ αἰῶνας τῆς
ποικιλοτρόπης **τρομοκρατίας καὶ τῶν
τρομοκρατουμένων ἀτόμων καὶ λαῶν.**
Ἡ καθημερινή πραγματικότητα βοᾷ,
παγκοσμίως!

Ὅλοι μας νιώθουμε, ὅτι μᾶς πνίγει
κλῖμα ἀγωνίας καὶ ἀπογοητεύσεως.
Βιώνουμε καὶ συμβιώνουμε μέ ἓνα
«τρόπο ζωῆς» (life style), πού ἂν καὶ
θέλει νά χαρακτηρίζεται... «σύγχρο-
νος», διότι ἱκανοποιεῖ, τάχα, ἀνάγκες
τῶν καιρῶν μας, τελικά ἀποδεικνύεται
ἐπικίνδυνος γιὰ τὴν ὑγεία, ὅπως ἐπιση-
μαίνεται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀρμόδιους τῶν
Ἐπιστημῶν Ὑγείας.

Ὅμως, «χωρὶς ὑγεία, φυσική, ψυχο-
πνευματική, κοινωνική, ἡ ζωὴ τοῦ ἀν-
θρώπου εἶναι φτωχή». Ἀπὸ τὴν ἄλλη
 πλευρὰ, πάλι, λέγεται, ὅτι «καὶ ἡ ὑγεία
ἢ σωματική δέν εἶναι τό πᾶν στή ζωή»
ἢ ἂν ἓνας δέν ἀρρώστησε, ἔστω καὶ
μιά φορὰ, δέν γνώρισε τὸν ἑαυτό του
ὀλάκερα!...

* * *

Μπορεῖ ἡ πρόοδος, γενικῶς, νά ἀλ-
λοιώνει τὸν καθόλου τρόπο τῆς ζωῆς

μας, λόγω άρνητικῶν έπιδράσεων πάνω στην ύγεία, όμως δέν φταίει, άπολύτως, ό,τι έχει σχέση μέ τήν πρόοδο, καθ' έαυτήν. Φταίει, κυρίως, τό ότι μέσα στό κλίμα τής «έξελλίξεως», τοποθετούμε τήν άξία. «Άνθρωπος» πιό κάτω από τίς υλικές άξίες.

Θαυμάζουμε, π.χ., τόν πλούτο καί τίς υλικές άνέσεις, μιλάμε άλλαζονικῶς, γιά τήν ηλεκτρονική τεχνολογία, περηφανευόμαστε γιά τήν κατάκτηση τοῦ Διαστήματος, αλλά άδιαφοροῦμε, ύποτιμάμε ή καί δέν κάνουμε, καθόλου, λόγο, γιά έννοιες, όπως καλωσύνη, δικαιοσύνη, έντιμότητα, άγάπη, μητρική θυσία, πνευματικότητα, έννοιες οί όποίες, όταν **βιώνονται άληθινά από τό άτομο**, έπηρεάζουν τήν καθόλου ύγεία του **θετικῶς**.

Η ύγεία, σέ όλες τίς διαστάσεις της θεωρεῖται καί ὡς «ένα από τά βασικά δικαιώματα τοῦ ανθρώπου». Καί άφοῦ εἶναι «Δικαίωμα», άναγνωρίζεται καί ὡς «Άξία», πού πρέπει νά προστατεύεται από άτομο καί κοινωνία.

Χωρίς νά γινόμαστε «ύποχονδριακοί», μέ τό πάθος τής φιλαντίας καί φιλοζωίας, χωρίς νά είμαστε ακόλουθοι ενός «ιατρικοῦ ιδεαλισμοῦ», ή όπαδοί «ναρκισσισμοῦ» τοῦ σώματος, θά έπιθυμοῦμε καί θά φροντίζουμε τήν ύγεία μέ τή σύνεση καί τό καθήκον, πού τής πρέπει.

Πρέπει όλοι οί άνθρωποι νά συνειδητοποιήσουν, ότι ή κατάκτηση τής ύγείας εἶναι εὐθύνη, περισσότερο, άτομική καί λιγότερο εὐθύνη **Κράτους - Κοινωνίας**. Λέει ό Ivan, Illish: «ή ύγεία εἶναι κάτι πού οί άνθρωποι **κάνουν**, όχι κάτι πού οί άνθρωποι **παίρνουν**». Θά λέγαμε, ότι ή ύγεία δέν εἶναι κάτι σάν

ρουχο «*prêt à porter*»!... Θέλει καί τήν άτομική προσπάθεια γιά τήν άπόκτησή της.

Ό σοφός Πλάτων είχε παρατηρήσει, ότι ή κατάσταση τής ύγείας ενός ατόμου έχει σχέση μέ τόν «τρόπο ζωής», πού διαμορφώνει τό ίδιο τό άτομο, γιά τόν έαυτό του.

Συνεπῶς, μέ τήν προσπάθεια γιά άτομική, κοινωνική, δημόσια ύγεία, δημιουργοῦμε τήν εὐτυχισμένη ζωή, στό σύνολο. Καί μήν ξεχνοῦμε, ότι «ή ύγεία τῶν λαῶν εἶναι βασικός ὅρος γιά τήν εἰρήνη καί τήν ασφάλεια όλου τοῦ κόσμου».

Φαίνεται δέ, ότι άπουσιάζει, κυρίως, ψυχοπνευματική ύγεία, γι' αυτό οί πόλεμοι, ή τρομοκρατία, ή άνέχεια, οί σωματικές άρρώστιες καί ό πόνος στόν κόσμο.

* * *

Άς δοῦμε, κάπως γενικά, φαινόμενα τής εποχής μας, τά όποία σημαδεύουν τό δείκτη ύγείας τῶν ανθρώπων της.

Στίς καλούμενες «άνεπτυγμένες χῶρες», όπου έπιστήμη, τεχνολογία, οικονομία, βιοτικό επίπεδο, κοινωνική οργάνωση, έχουν άνοδική πορεία, σ' αυτές τίς χῶρες έχουμε έκπτωση σέ ποιότητα ζωής, σέ άνθρωπιά, σέ εὐτυχία.

Μέ τήν κατά κεφαλήν αύξηση τοῦ εισοδήματος έχουμε καί κατά κεφαλήν αύξηση νοσηρότητας. Αύξηση νοσημάτων φθορᾶς, σεξουαλικῶν νοσημάτων, τοξικομανιῶν. Πληθαίνουν οί θάνατοι από τροχαία καί τά ναρκωτικά. Αύξηση τής νεανικής παραβατικότητας, βίας, εγκλήματος. Σοβαρή αύξηση τῶν ψυχικῶν παθήσεων καί αυτοκτονιῶν.

“Όλα τὰ παραπάνω δείχνουν μιὰ θλιβερή εἰκόνα **ἀτελοῦς** ὑγείας ἀτομικῆς καί κοινωνικῆς. Νοσεῖ τό πνεῦμα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, σκέφτεται παράλογα καί ἐνεργεῖ παράνομα. Λόγος καί πράξη σκληρά, συγχυτικά, ἀνισόρροπα. Τί εἶναι οἱ ἐκδηλώσεις στό ποδόσφαιρο, στά κέντρα διασκεδάσεως, στίς «εἰρηνικές διαδηλώσεις» (ὅπου ἐνῶν ζητοῦν δίκαια πράγματα, τὰ ἀπαιτοῦν μέ τρόπο βίας καί μανίας); Καί αὐτά, ἀπό ἄτομα νέας ἡλικίας, δηλαδή ἀπό ἄτομα τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τό μέλλον καί τήν ἐλπίδα τῆς κάθε κοινωνίας.

‘Ο κοινωνικός βίος, διεθνῶς, δείχνει δραματικός. Φτήνυνε ἡ ζωὴ καί ξέπεσε ἡ λογικὴ. Ἀντικαταστάθηκαν οἱ λέξεις μέ τίς σφαῖρες καί τίς βόμβες. Παντοῦ σημάδια βαρβαρότητας σέ πρωτοφανῆ ἔξαρση.

Οἱ ἀρμόδιοι μελετητές πιστεύουν, ὅτι ἡ «παθολογία» τῆς ζωῆς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ὀφείλεται στόν ὑλοζωιστικό τρόπο ζωῆς, στόν κορεσμό τῆς εὐημερίας, στήν ἡδονιστικὴ διάθεση, στόν ἐγωκεντρισμό τοῦ ἀτόμου, στήν ἄρνηση τῶν αἰώνιων πανανθρώπινων ἀξιών, στή φιλοσοφία τοῦ μηδενισμοῦ, στήν καθολικὴ ἀποπνευμάτωση τῆς ζωῆς, ζωῆς χωρὶς «Ἀρχές», ζωῆς πού δέρνεται ἀπό «πνευματικὴ καί μεταφυσικὴ ἀναβροχιά». Μεγάλῃ ἡ ἀπουσία **ἀνθρωπισμοῦ καί πολιτισμοῦ**. Ἐνα τέτοιο κλίμα, ἀσφαλῶς, ὁδηγεῖ στὴ δυσαρμονία τοῦ «ἀνθρωπίνου οἰκοσυστήματος».

* * *

Ἄς δοῦμε καί κάπως εἰδικώτερα κάποιες συμπεριφορὲς ζωῆς, πού βλάπτουν τὴν ὑγεία.

1. ‘Ο σημερινὸς ἄνθρωπος, κάθε ἡλικίας, τρώει ὑπερβολικά σέ ποσότητα καί κάνει κατάχρηση σέ κάποια εἶδη τροφῆς (κρέας, λιπαρά, ζάχαρη, ἀλάτι).

Τὰ Ἑλληνόπουλα εἶναι τὰ πιὸ παχυσάρκα παιδιά τῆς Εὐρώπης. Ἡ παχυσαρκία, καθ’ ἑαυτήν, εἶναι κακὸς δείκτης ὑγείας. Ἡ ἱατρικὴ, στήν Ἀρχαία Ἑλλάδα καί τὴν Αἴγυπτο, θεωροῦσε «πρῶτη αἰτία πασῶν τῶν ἀρρωστιῶν, τὴν κατάχρηση τροφῆς».

‘Ο Παγκόσμιος Ὄργανισμός Ὑγείας (Π.Ο.Υ.) ἐπέσήμανε, ὅτι πρὶν ἀπὸ τό Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οἱ ἄνθρωποι πέθαιναν ἀπὸ τὴν πείνα, τώρα πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πολυφαγία! Βλέπουμε, λοιπόν, πὼς οἱ ἀκραῖες συμπεριφορὲς βλάπτουν. Μὴ ξεχνοῦμε, συνεπῶς, τὴ σοφὴ ρῆση «μέτρον ἄριστον».

2. ‘Ο σημερινὸς ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ νὰ βιώνει τὴν Ἐπικούρεια φιλοσοφία: **τρυφηλότης καί διάθεση ἀπολαύσεως**. Ἔτσι ὁδηγήθηκε στήν ὑπερκατανάλωση οἰνοπνευματωδῶν, τοῦ καφέ, τοῦ καπνοῦ, συνήθεια πού ἀρχίζει ἀπὸ τίς μικρὲς ἡλικίες, μέ τὴν ἀπαράδεκτη «ἐπιτρεπτότητα» οἰκογενείας καί κοινωνίας. Ἀλλά, καφές, καπνός, οἰνόπνευμα, στίς μικρὲς ἡλικίες, ἀποτελοῦν τὰ μονοπάτια πού ὁδηγοῦν, εὐκολα, στὴ χρῆση «ἐξαρτησιογόνων οὐσιῶν» (ναρκωτικῶν), ὅπως δείχνουν ἐπιστημονικὲς ἐρευνες.

Τό ἀποτέλεσμα νὰ ἔχουμε, περίπου, 2000 θανάτους νέων ἀτόμων ἀπὸ ναρκωτικά, κάθε χρόνο. Περίπου ὁ ἴδιος ἀριθμὸς θανάτων νέων ἀτόμων ἀπὸ τὰ τροχαῖα. Μιὰ τραγικὴ κατάσταση γιὰ τὴν Πατρίδα μας.

3. Τό κλίμα τοῦ πανσεξουαλισμοῦ σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς: σκίτσο ἐρεθιστικό, εἰκόνα προκλητική, ἐνδυμασία τῆς γυναίκας προκλητική ἐρωτικῆς φαντασιώσεως.

Τό ἀποτέλεσμα ἡ ἀφύσικη, ἀνεύθυνη, πρόωγη ἄσκηση τῆς σεξουαλικότητος, ἡ ὁποία —πέρα ἀπό τήν ἡθική βλάβη τοῦ ἀτόμου— ὁδηγεῖ σέ βλάβη τῆς υἱείας ἀτόμου καί κοινωνίας. Προβληματικές ἐρωτικές σχέσεις, σεξουαλικές διαστροφές, σεξουαλικές ὑπερδραστηριότητες, σεξουαλικῶς μεταδιδόμενα νοσήματα, ἀμβλώσεις, χρήση φαρμακευτικῆς ἀντισυλληψέως, μέ ὅλα τὰ δυσμενῆ συναικόλουθα ἐπιδράσεις στήν «καθόλου υἱεία» τῶν ἐμπλεκόμενων ἀνδρῶν καί γυναικῶν.

4. Φεμινίστριες καί φεμινιστές μέ τό σύνθημα «ἰσότητα» τῆς γυναίκας μέ τόν ἀνδρα, ἔφτιασαν ἓνα «νέο εἶδος» ἀνδροποιημένης γυναίκας, ἀπό τήν ὅλη ἐξωτερική της ἐμφάνιση ὡς τῇ συμπεριφορά καί τόν ψυχισμό της.

Ἀπό ἱατρική ἄποψη, ἡ σύγχρονη, ἡλικιακά νέα καί ἀπελεύθερη γυναίκα, ζημιώθηκε βιολογικῶς. Ἡ χρήση τῶν ἀντισυλληπτικῶν καί τοῦ καπνοῦ τήν ὁδήγησαν σέ ...ἀνδρικά νοσήματα (δυσλιπιδαιμίες, καρδιαγγειακά νοσήματα, θρομβώσεις ἀγγείων, κ.ἄ.), καταστάσεις πού ἡ «φύση» της τήν προστάτευε στή νέα ἡλικία.

Κανείς δέν ἀρνεῖται τήν **ισοτομία** τῆς γυναίκας μέ τόν ἀνδρα, στό στίβο τῆς ζωῆς, στήν ἐπιστημονική καί ἐπαγγελματική καρριέρα, ὅπου πολλές φορές ἔχει ξεπεράσει τοὺς ἀνδρες. Φτάνει, ὅμως, νά μή χάνει τήν ὁμορφή «διαφο-

ρετικότητά» της, ὡς γυναίκας, καί γιά λόγους τῆς υἱείας της. Ἄλλο ἰσοτιμία καί ἄλλο **ἰσότητα** τῶν δύο φύλων, πού δέν ἰσχύει καί βιολογικά.

5. Τά σύγχρονα, τάχα προοδευτικά μηνύματα μέ κάθε μέσο (μουσική, χορός, διασκέδαση, θέατρο, λογοτεχνία), ἀντί τῆς ὑποσχόμενης εὐτυχίας καί χαρᾶς στόν ἀνθρωπο, ἔφεραν τῇ μελαγχολία, τήν κατάθλιψη, τήν ἀπελπισία, τῇ «μοναξιά τοῦ πλήθους».

Δίνουν καί παίρνουν τά λαϊκίστικα συνθήματα, πῶς «δέν ταιριάζει ἡ εὐφυία μέ τήν πίστη», πῶς «δέν συμβιβάζεται ἐπιστήμη καί εὐσέβεια» καί φθάνουμε στή βλάβη τῆς ψυχοπνευματικῆς υἱείας τῶν νέων ἀτόμων, ἰδίως αὐτῶν πού ἔχουν ἥσσονες ψυχικές ἀντιστάσεις, πού δέν ἔχουν τῇ στήριξη ἰδανικῶν στή ζωή.

6. Γιά μιά καλύτερη υἱεία τοῦ ἀτόμου καί τῆς κοινωνίας, πρέπει νά ἔχουμε ὑπ' ὄψιν καί τὰ κληρονομικά νοσήματα, ὥστε νά συμβουλευόμαστε τόν οἰκογενειακό μας γιατρό ἢ πιό σωστά νά συμβουλευόμαστε εἰδικούς γιατρούς, πού ἀσχολοῦνται μέ τῇ Γενετικῇ.

* * *

Ὅσα προαναφέρθηκαν δείχνουν, ὅτι χρειάζεται διαφώτιση ὅλων μας. Χρειάζεται ἡ «Ἀγωγή Ὑγείας» γιά κάθε ἄτομο. Ἡ Ἀγωγή Ὑγείας πρέπει νά ἀρχίζει ἀπό τήν «κούνια» καί νά βασίζεται στό σεβασμό ὅλων τῶν ἀξιῶν τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, ἀφοῦ ὁ ἀνθρωπος θεωρεῖται βιοψυχοκοινωνικό καί πνευματικό ὄν. Ἡ ὑγειονομική διαφώτιση κάθε ἀτόμου «ἀποτελεῖ πλέγμα πολλῶν ἐπι-

στημονικῶν κλάδων καὶ στόχος της εἶναι ἡ ἐνήμερωση καὶ ἡ γνώση γιὰ τὴν καλὴ λειτουργία τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοῦ».

Ἐδῶ φαίνεται ὁ σπουδαῖος ρόλος τῆς γυναίκας - μητέρας, ἡ ὁποία ἀναλαμβάνει, οὐσιαστικά, τὴ **διατροφή** καὶ τὴν **ἀνατροφή** τοῦ ἀναπτυσσόμενου ἀτόμου. Ἡ μάνα, στὴν οἰκογένεια, βάζει τὰ θεμέλια προστασίας καὶ προαγωγῆς τῆς υἰότητας ὅλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀναγνωρίζει ὑπακοή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, αὐτός πιό εὐκολα ἐφαρμόζει τοὺς κανόνες υἱεινῆς. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δέν σέβεται Θεό, «οὔτε τόν ἑαυτό του, οὔτε τό συνάνθρωπό του, οὔτε τὴν ἄψυχη κτίση σέβεται», αὐτός δέν νοιάζεται γιὰ κανόνες υἱεινῆς.

Ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ ἐμποδίζει τόν ἄνθρωπο ἀπὸ τίς ἐκτροπές κανόνων υἱεινῆς. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ ἀτόμου ἔχει θετικὴ σχέση μέ τό δείκτη υἰότητας του, σωματικῆς, ψυχικῆς, κοινωνικῆς. Κανόνες ζωῆς, ὅπως τοὺς διδάσκει ἡ Ἐκκλησία μας, μποροῦμε νά ἰσχυριστοῦμε, ὅτι ἀποτελοῦν «ἀξιώματα» (motos) τῆς σύγχρονης Ὑγεινῆς καὶ Προληπτικῆς Ἱατρικῆς.

Ἡ πνευματικὴ ζωὴ, ἐπίσης, καλλιιεργεῖ τὴν ἐννοια τῆς καλωσύνης, τῆς ἀγάπης, τῆς ἀνθρωπιᾶς, δηλαδή καλλιιεργεῖ ἀρετές ποὺ βοηθοῦν στὴν **κοινωνικὴ εὐεξία**. Χωρὶς εὐτυχισμένη καὶ εἰρηνικὴ διαβίωση καὶ συμβίωση τῶν ἀνθρώπων, οὔτε σῶμα, οὔτε ψυχὴ, μποροῦν νά διατηρήσουν τὴν ἀκμὴ τους. Γίνεται φανερό, λοιπόν, ὅτι **ἀληθινὴ υἰεῖα** μπορεῖ νά πετύχει στό πλαίσιο ἀμφι-

δρομικῶν σχέσεων ἀτόμου κοινωνίας καὶ ἐπιστήμης θρησκείας.

* * *

Μπορεῖ νά ἐντυπωσιάζει ἡ τόσο ἐπίμονη ἀναφορὰ στὴ φροντίδα τῆς υἰότητας, πρέπει νά ξέρουμε ὅμως, ὅτι ἡ μέριμνα γιὰ τὴν υἰεῖα εἶναι ἀπὸ τίς παλαιότερες ἐνασχολήσεις τοῦ ἀνθρώπου, γεγονός τό ὅποιο δείχνει τὴν ἀναγνώριση τῆς υἰότητας ὡς Ἀξίας καὶ Δικαιώματος στὴ ζωὴ. Ἀπὸ τὴν ἀνάγκη δέ τοῦ ἀνθρώπου νά φροντίζει τὴν υἰεῖα του, συστηματικά, γεννήθηκε ἡ Ἱατρικὴ, ἡ ὁποία ἀναπτύχθηκε ὡς Ἐπιστὴμη καὶ Τέχνη.

Ἡ υἰεῖα, ἀσφαλῶς, ἀποτελεῖ «ὑπερτατο ἀγαθό» τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, μπορεῖ ὅμως καὶ νά θυσιάζεται, «ὅταν ὑψηλότερο καὶ ἀνώτερο καθήκον τό ἐπιβάλλει».

Τό 1989 ὁ Π.Ο.Υ., στὴν «ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΥΓΕΙΑΣ» (7 Ἀπριλίου), ἔδωσε τό μήνυμα πρὸς ὅλο τόν κόσμο:

«Πρέπει συνεχῶς νά μιλοῦμε καὶ νά ἐνεργοῦμε γιὰ τὴν υἰεῖα.

Πρέπει νά μιλοῦμε γιὰ νά ἐνεργοῦμε γιὰ τὴν υἰεῖα.

Πρέπει νά μιλοῦμε γιὰ τό πῶς νά ἐνεργοῦμε γιὰ τὴν υἰεῖα».

Γιὰ τὴν υἰεῖα τὴ σωματικὴ, τὴν ψυχολογικὴ, τὴν κοινωνικὴ.

Τίς ὁδηγίες αὐτές πρέπει νά ἀκούσουν οἱ νέοι, ἰδιαίτερος.

Ὁ λόγος τῶν μεγαλύτερων καί, πρὸ πάντων, τό παράδειγμά τους θά τοὺς ὁδηγήσει στὴν ἐφαρμογὴ τῶν κανόνων υἱεινῆς.

Είναι γνωστό, ότι καλές ή κακές συνήθειες, που αποκτώνται στη νεανική ηλικία, παραμένουν διά βίου.

Κλείνω με μία άποψη, την οποία έχουν εκφράσει Αμερικανοί επιστήμονες. Υποστηρίζουν, ότι η μελλοντική συνταγή των γιατρών προς τους ανθρώπους θά είναι:

1. Ακολουθήσε ισορροπημένη διατροφή.
2. Γυμνάσου κανονικά.
3. Κάνε καλό στο διπλανό σου, για να έχεις την υγεία σου και να ζήσεις πολλά χρόνια.

Για τη σωστή διαίτα και τη σωματική άσκηση και τη σχέση τους με καλή υγεία του ατόμου, είχε εκφραστεί, κατά τον 6ον αιώνα π.Χ., ο Πιττακός ο Μυτιληναῖος, ένας από τους 7 σοφούς της Αρχαιότητας.

Απλές, διαχρονικές αλήθειες της ζωής, τίς όποιες αν ακολουθηθῇ καθένας μας, με συνέπεια και συνέχεια, θά χαίρεται και θά καμαρώνει και θά δοξάζει τό Θεό για τήν υγεία του, αυτό τό «ὑπατο ἀγαθό».

ΜΙΧ. Θ. ΜΗΛΙΓΚΟΣ,
Καρδιολόγος

Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

«Υγεία σημαίνει κάτι περισσότερο από την απουσία αρρώστιας ή σωματικής αναπηρίας».

ALEXIS CARREL

ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Κάθε Πρωτοχρονιά μᾶς γεννιέται ἡ ἐντύπωση, γιὰ κάτι πού πεθαίνει, πού σβήνει καί χάνεται, γιὰ κάτι καινούργιο πού ἔρχεται καί παίρνει τή θέση τοῦ παλαιοῦ καί ἐμφανίζεται μπροστά μας. Εἴτε ἀπό πίνακες καί σκίτσα πού δείχνουν τό Γεροχρόνο νά ἐκθρονίζεται καί νά χάνεται στήν ἄβυσσο τῆς αἰωνιότητος, ἐνῶ ὁ νέος χρόνος — ἕνα ἄγουρο, ἀλλά αἰσιόδοξο, γεμᾶτο ὑποσχέσεις, ἀγόρι — ἔρχεται νά πάρει τή θέση του, γιὰ νά βασιλέψει κι αὐτό μέ τή σειρά του, τριακόσιες ἐξήντα τόσες ἡμέρες, εἴτε ἀπό τήν ποίηση, πού κι αὐτή δέν ὑπέρθεσε στήν παρουσίαση τῆς ἴδιας εἰκόνας — λές καί στέρεψε ἡ φαντασία τῶν ζωτᾶφων καί τῶν ποιητῶν, γιὰ ν' ἀνανεώσουν, μέ νέα σύμβολα, τήν ἀλλαγὴ πού γίνεται τό βράδυ τῆς τελευταίας ἡμέρας τοῦ χρόνου, ὅταν μέσα σ' ἕνα δευτερόλεπτο, στίς δώδεκα τὰ μεσάνυχτα, φεύγει ὁ παλαιός χρόνος, γιὰ νά πάρει τή θέση του ὁ καινούργιος — τήν ἴδια αὐτή εἰκόνα ἔχουμε χαραγμένη στήν φαντασία μας.

Ἀπόψε στό παλάτι του, ψυχομαχάει
ὁ χρόνος,
τρακόσων τόσων ἡμερῶν, γέρος,
ὀκνός, βαρὺς...

Τραγουδοῦσε ὁ ποιητής Ἰωάννης Πολέμης, σ' ἕνα ποίημά του μέ τόν τίτλο «31 Δεκεμβρίου».

Στ' ἀλήθεια, ὅμως, τί εἶναι στήν πραγματικότητα, αὐτή ἡ ἀλλαγὴ; Θά φτάσει

ἡ ὥρα 12 τὰ μεσάνυχτα, θά σφυρίζουν τὰ βαπόρια στά λιμάνια ἢ θ' ἀκουστοῦν χαιρετιστήριοι, κανονιοβολισμοί, θά σβήσουμε καί θά ξανανάψουμε τὰ φῶτα μας καί στό γιορταστικό τραπέζι, πού θά ἔχει στρωθεῖ ἀπό τή νοικοκυρά, μέ ἄκρα ἐπιμέλεια καί καλαισθησία, θ' ἀρχίσει ἡ ἱεροτελεστία, γιὰ τό πανηγυρικό κόψιμο τῆς βλασιλότητος.

Πόσο ἀρέσει στὸν ἄνθρωπο, νά βάζει ὀρόσημα στήν πορεία του. Πόσο τοῦ ἀρέσει τό κάθε τι, νά τό βάζει σέ καλούπια... Κάτι πού τρέχει καί προχωρεῖ μονάχο του, τοῦ ἀρέσει νά τό σταματᾷ, ἔτσι γιὰ νά νοιώσει τή χαρὰ καί τήν ἱκανοποίηση, ὅτι μετά τό στάματμα ξανάρχισε αὐτό τό κάτι καί πάλι, τό δρόμο του, μέ τήν ἐπέμβασή του. Αὐτό ἀκριβῶς νομίζω πὼς συμβαίνει καί μέ τόν χρόνο.

Ὑστερα, ὅσο κι ἂν μᾶς βεβαιώνουν οἱ φιλόσοφοι μέ τήν ὀρθογώνια σκέψη τους, ὅτι «χρόνος» δέν ὑπάρχει — ἀπό καθαρά φιλοσοφικὴ ἄποψη — ἐμεῖς ἐπιμένουμε κάθε «χρόνο», νά τόν ψηλαφοῦμε, γιὰ νά βεβαιωνόμαστε πὼς ὑπάρχει, γιὰ νά νοιώθουμε, κατὰ κάποιον τρόπο, τήν ὑλικὴν ὑπαρξή του. Βλέπουμε τό «σῶμα» τοῦ χρόνου, τό κρατοῦμε στά χέρια μας, τό ψηλαφοῦμε, καί πόσο χαιρόμαστε, ὅταν τό καρφώνουμε στὸν τοῖχο τοῦ δωματίου μας. Πόσο ἀνέκφραστη εἶναι ἡ χαρὰ μας, ὅταν σκίζουμε τό πρῶτο φύλλο ἀπ' τό ἡμερολόγιό μας, ἀπὸ τό «σῶμα» αὐτό

του χρόνου και νοιώθουμε ότι δρᾶσκε-
λοῦμε, ἀκόμη ἓνα ὀρόσημο στή ζωή
μας!

Κάτι τό σκουριασμένο, νομίζουμε
πὼς ξεκαθάρισε κι ἀπόκτησε καινούρ-
για λάμψη, κάτι πού τρίφτηκε καί πά-
λιωσε ἢ πού μούχλιασε, νομίζουμε πὼς
ξαναγίνεται καινούργιο. Θέλουμε πάντα
νά ἔχουμε τὴν μεγάλη παρηγοριά τῆς
ἀλλαγῆς καί τῆς ἀνανέωσης τῶν ἐλπί-
δων. Εἶναι μία ἀπὸ τίς ἀνθρώπινες
ἀδυναμίες κι αὐτή, πού ὅμως, σύγχρο-
να, ὑποδηλώνει καί τὴν ψυχικὴ ἀνα-
νεωτικὴ δύναμη, πού κρύβει μέσα του
ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ἀλλαγή καί ἡ ἀνανέω-
ση, σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς
του. Καί στό «χρόνο» του καί στό
περιβάλλον του καί μέσα στήν ψυχὴ
του. Ἔτσι μονάχα μπορεῖ, μέσα σ' αὐ-
τὴν τὴν ἀνανέωση τῶν ἐλπίδων, πού
πετυχαίνει νά πραγματοποιήσῃ κάθε
Πρωτοχρονιά, νά ξαναδοκιμάσῃ τίς
φτεροῦγες του, πού τόσο βάρυναν, μέσα
στόν χρόνο πού πέρασε, μέ τίς ἓνα
σωρὸ καθημερινότητές του. Ἔτσι μονά-
χα μπορεῖ νά ξαναεπιχειρήσῃ τό μεγάλο
πέταγμα. *«Ποῦ ξέρεις, μπορεῖ τούτῃ τῇ
φορᾷ, κάτι καλύτερο νά γίνει».*

Καί δέν εἶναι μικρὸ πρᾶγμα, τό νά
᾿χει ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος κάθε τύ-
που καί κάθε ἐποχῆς, τὴν πίστη καί
τὴ βεβαιότητα, ὅτι ξανάγινε ἢ ὅτι μπο-
ρεῖ, κι ἔχει τὴ δύναμη, νά ξαναγίνει,
ἀπαλὸς καί ἀνάλαφρος, γιὰ τό μεγάλο
πέταγμα. Τό τραγικὸ, ὅμως, εἶναι ὅτι
μέ τὴν πρώτη προσπάθεια, μόλις δοκι-
μάσῃ νά ξανανοῖξῃ τίς φτεροῦγες του,
θά τίς νοιώσῃ καί πάλι βαριές καί
ἀσήκωτες καί τὸν ἑαυτὸ του, ἀδύναμο
γιὰ τό μεγάλο ἐγχείρημα. Τοῦτο συμβαί-
νει γιατί ὁ ἄνθρωπος δέν ἔχει καταλά-

βει ἀκόμα —δύο χιλιάδες χρόνια ἀπὸ
τὴν μεγάλη, τὴν ἀνεπανάληπτη ἀνανέω-
ση τῶν ἐλπίδων, πού σημειώθηκε μέ
τὴν Γέννηση τοῦ Θεοῦ τῆς Ἀγάπης καί
τῆς Ἑλπίδας— πὼς πρὶν ἀπὸ κάθε ἐ-
ξωτερικὴ ἀλλαγὴ, πού κι αὐτὴ βέβαια
ἔχει τὴν ἀναμφισβήτητὴ ἀξία τῆς καί,
ψυχολογικά, τὴν προετοιμάζει, χρειάζε-
ται μία ἀποφασιστικὴ ἐσωτερικὴ ἀλλα-
γὴ, ἡ ψυχικὴ ἀνανέωση, ὁ ψυχικὸς ἀ-
νεφοδιασμός, πού χαρίζει τὴ χαρὰ καί
τὴν αἰσιοδοξία στή ζωὴ καί κάνει ἀνά-
λαφρες τίς φτεροῦγες, γιὰ τό ποθητὸ
ἀνέβασμα.

Καί δέν εἶναι μονάχα αὐτό. Τό πέ-
ρασμα τοῦ χρόνου, ὅπως ἀφήνει τό ση-
μάδι του, σέ κάθε ὑλικὸ ἀντικείμενο,
καθὼς σιγά - σιγά κι ἀνεπαίσθητα τό
φθείρει καί τό καταστρέφει, ἔτσι ἀφή-
νει τὰ ἴχνη του καί καθὼς περνᾷ, πάνω
ἀπ' τὸν ἄνθρωπο. Ἀλλ' ἀκόμα ὁ χρό-
νος, εἶναι ἀδυσώπητος καί γιὰ τὰ ἔργα
τῶν ἀνθρώπων, πού τὰ παρασέρνει καί
τὰ ἐξαφανίζει στὴ λήθη. Μόνον ὅταν
ἔχουμε νά κάνουμε, μέ τό ἔργο μεγάλων
δημιουργῶν στόν χώρο τῆς ἱστορίας ἢ
τῶν γραμμάτων καί τῆς τέχνης, πού τό
πέρασμά τους ἄφησε βαθειὰ ἴχνη, χάρη
στὴ σφραγίδα τῆς μεγαλοφυΐας τους,
πού τὴν ἀποτύπωσαν καί μέσα στό ἔργο
τους, τότε μόνον μποροῦμε νά μιλοῦμε
γιὰ ἐπιβίωση τοῦ ἔργου μέσα στόν χρό-
νο, πού σέ τελευταία ἀνάλυση δέν εἶναι
παρὰ ἐπιβίωση τοῦ δημιουργοῦ μέσα
στό χρόνο. Ἀλλά, πόσες εἶναι οἱ μεγα-
λοφυΐες ἐκεῖνες, πού κατορθώνουν νά
ὑπερνικήσουν τὴ ροὴ τοῦ χρόνου; Καί
νά γιατί, συνηθίζουμε νά λέμε, ὅτι κρι-
τήριο τῆς ἀξίας ἐνὸς ἀνθρώπινου ἔργου,
εἶναι ἡ ἀντοχὴ του στό χρόνο. Τὴν ὥρα
τούτῃ μοῦ ἔρχονται στὴ μνήμη μου οἱ

θαυμάσιοι στίχοι τοῦ Ἀνδρέα Κάλβου ἀπὸ τὸν «Ἱερὸ Λόχο» του, ὅπου μιλῶντας γιὰ τὴν ἔχθρα τοῦ χρόνου πρὸς τὰ ἀνθρώπινα ἔργα, γράφει:

Ὁ Γέρων φθονερός
καὶ τῶν ἔργων ἐχθρός
καὶ πάσης μνήμης ἔρχεται.
Περιτρέχει τὴν θάλασσαν
καὶ τὴν γῆν ὅλην.
Ἀπὸ τὴν στάμναν χύνει
τὰ ρεύματα τῆς λήθης,
καὶ τὰ πάντα ἀφανίζει.
Χάνονται οἱ πόλεις,
χάνονται βασιλεία καὶ ἔθνη.

Μόνο μέσα στὸν Χριστιανισμό, ὅπου δέ βαραίνει μόνο τὸ ἔργο, ἀλλὰ καὶ ἡ πράξη, ἡ ἐνάρετη πράξη, πού ἔχει ἀξία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ παίρνει διαστά-

σεις ἀσύλληπτες μέσα στὴν αἰωνιότητα, ἔχει τὴ δυνατότητα ὁ ἄνθρωπος, ὁ «πεπρασμένος» καὶ φθαρτός, νὰ ξεπεράσει τὴν ἀδυσώπητη ροή τοῦ χρόνου.

Τὸ μέτρημα τοῦ χρόνου καὶ οἱ γιορτές καὶ τὰ σύμβολα πού καθιερώσαμε οἱ ἄνθρωποι, ὅλ' αὐτὰ μαζί, ἀποτελοῦν μιὰν ἀνανέωση ἐλπίδων. Καὶ δέν εἶναι αὐτὸ μικρὴ ὑπόθεση. Μόνο πού πρέπει, ξεπερνώντας τὴν ἐπιφάνεια καὶ τὴν ἐπιδερμικότητα πολλῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς, νὰ προχωροῦμε πάντα στὴν οὐσία καὶ στὸ βάθος μιᾶς ἐσωτερικῆς ζωῆς. Τότε θὰ πάρει τὸ ἀληθινὸ της νόημα ἡ ἡμέρα αὐτὴ, σάν μιὰ εὐκαιρία πολυτιμῆς ἀνανέωσης ἐλπίδων.

Ε. Ν. ΜΟΣΧΟΣ

ΜΗΝ ΑΠΟΚΑΜΗΣ, ΔΟΥΛΕΥΤΗ!

Χαρισμένο στοὺς Ἑργάτες τῆς Ἀλήθειας.

Ταχιά - ταχά, μέ τὴ δροσιά πού στάξανε τ' ἀστέρια,
ξύπνησε πάλι κι ἄδραξε στά δυὸ τὸ ἀλέτρι χέρια·
καὶ βύθιζέ το στιβαρά στή γῇ τὴν πλουτοφόρα,
καὶ σπέρνε χεροπάλαμα σπόρο ἄφθονο, τὴν ὥρα
πού ὁ πρόσχαρος κορυδαλλὸς σέ χαιρετᾷ ἀπ' τὰ αἰθέρια.

Σπρῶχνε τ' ἀλέτρι σου γερά καὶ πίσω μὴν κυττάξης.
Μέσ' στίς ψυχές πού σοῦ ἔλαχε τὴν ἀρετὴ νὰ σπέρνης,
μὴν ἀποκάμης, δουλευτὴ, τὴ θεία σπορά νὰ φέρνης.
Θάρρη ὁ καιρὸς τοῦ θερισμοῦ καὶ σύ θ' ἀναγαλλιάξης·
θεῖα εὐλογία! τὸν καρπὸ σωροὺς θὰ τὸν συνάξεις!

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Πολύ κοινότυπος ό τίτλος, αλλά παραδοσιακός. Καί ή παράδοσις θέλει νά στεκόμαστε σ' αυτόν, κάθε χρόνο, γιά νά γιορτάζουμε τόν έρχομό του. Γιά νά ανταλλάσσουμε εϋχές. Γιά νά κάνουμε σκέψεις γιά τόν χρόνο πού έφυγε καί γιά τόν νέο πού ήρθε. Νά δοϋμε τί δώσαμε στόν παλιό χρόνο καί τί μās έδωσε. Τί προγραμματίζουμε γιά τόν καινούργιο καί τί περιμένουμε άπ' αυτόν. Όμως οί περισσότεροι μένουμε στά «χρόνια πολλά» καί συνεχίζουμε τήν ζωή μας συχνά έτσι, «χωρίς πρόγραμμα».

Άλλά ό κόσμος τρέχει σήμερα μέ ταχύτητα... ηλεκτρονική. Πρώτα διαβάσαμε καί σκεπτόμασταν. Καί ανταλλάσαμε τίς σκέψεις μας συζητώντας. Τώρα ό καθένας (οί νέοι βέβαια περισσότερο αλλά καί οί μεσήλικες), κλείνεται στό «ταμείον» του, παρέα μέ τόν ηλεκτρονικό υπολογιστή του καί αποκόπτεται από τόν υπόλοιπο κόσμο. Καί είναι ζήτημα αν θά βρής χρόνο νά καθήση στό οικογενειακό τραπέζι, ακόμη καί τό πρωτοχρονιάτικο.

Ύπερβολές; Δέν νομίζω. Όπωσδήποτε όμως δίνουν μιá εικόνα τής έποχής

μας, πού είναι πολύ διαφορετική από τήν παλιή έποχή, ιδίως γιά τά παιδιά. Άφιερώνονται στήν νέα θεότητα (τόν ηλεκτρονικό υπολογιστή καί τό διαδίκτυο) ψυχή τε καί σώματι, ώρες όλόκληρες καί ξεχνούν καί τό όνομά τους. Δέν είναι σχήμα λόγου. Διάβασα τελευταίως σέ κάποια έφημερίδα ότι όταν αποφασίζουν νά αποχωρισθοϋν τόν ηλεκτρονικό υπολογιστή, ύστερα από 30 ώρες(!) στό Ίντερνετ Καφέ, δέν θυμούνται ούτε τήν διεύθυνσί τους!

Άς επανέλθουμε όμως στό θέμα μας: τόν Καινούργιο Χρόνο. Θά τόν υποδεχθούμε παραδοσιακά; Ή... ηλεκτρονικά; Θά πρότεινα: άνθρωπίνα. Καί αυτό λέει πολλά. Μά πάνω άπ' όλα καί σχετικά μέ τήν έορταστική περίοδο (Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Θεοφάνεια), κάτι πού δέν πρέπει νά ξεχνούμε: Ότι ό άνθρωπος είναι δημιούργημα τοϋ Θεοϋ. Ότι γιά χάρη του ό Θεός έγινε άνθρωπος, γιά νά όδηγήση τόν άνθρωπο στήν θέωσι. Συνεπώς: Είτε στήν προηλεκτρονική έποχή, είτε στήν ηλεκτρονική, είτε —κάποτε— στήν μεταηλεκτρονική έποχή (όλα τά άνθρωπίνα έχουν ένα τέλος) τό ούσιώδες είναι καί θά είναι ή θεϊκή καταγωγή μας. Καί ό προορισμός μας νά ζήσουμε κατά Θεόν.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ

Τόν περασμένο μήνα αναστατώθηκε ή πρωτεύουσα καί άλλες μεγάλες πόλεις τής πατρίδος μας επί σειρά ήμερῶν μέ ἐκδηλώσεις βίας, αναρχίας καί λεηλασιῶν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ θανάτου ἐνός μαθητοῦ ἡλικίας 15 ἐτῶν ἀπό σφαῖρα περιστρόφου ἀσυνομικοῦ ὄργάνου. Πολλά ἐλέχθησαν γιά τό γεγονός αὐτό ἀπό πολιτικά πρόσωπα, δημοσιογράφους, σχολιαστές τῶν Μ.Μ.Ε, καί ἄλλους. Δέν θά ὑπαισέλθουμε στό θέμα αὐτό. Ἀρκοῦν τά ὅσα ἐλέχθησαν καί εἶναι πολλά.

Ἄλλου θά περιστραφεῖ τό σχόλιο πού ἀκολουθεῖ. Ἑκατοντάδες καί χιλιάδες νέων ἀνθρώπων χάνουν ἐπί σειρά ἐτῶν καί θά χάνουν καί στό μέλλον τήν ζωή των ἀπό τήν χρήση ναρκωτικῶν οὐσιῶν. Χιλιάδες καί πολλές χιλιάδες κυοφορουμένων παιδιῶν εἶναι τά ἀνυπεράσπιστα θύματα τῶν ἀμβλώσεων, πού πολλές ἐξ αὐτῶν γίνονται ἐντός «νομίμου πλαίσιου», ἀφοῦ αὐτό προβλέπει καί ὁ σχετικός νόμος τῆς πολιτείας, ὁ ὁποῖος ψηφίσθηκε ἀπό τό κοινοβούλιο.

Γι' αὐτούς τοὺς πολυπληθεῖς θανάτους, ὄχι μόνον διαμαρτυρίες καί καταστροφές δέν γίνονται, ἀλλά ὑπάρχουν καί πολλές συνηγορίες ἀπό τοὺς αὐτοκαλουμένους «προοδευτικούς κύκλους». Δέν εἶναι ζητήματα γιά πολιτική ἐκμετάλλευση, γιά ἐντυπώσεις καί κομματικά ὀφέλη, ἀφοῦ μεγάλο μέρος τοῦ πο-

λιτικοῦ κόσμου εἶναι συνυπεύθυνο γιά τήν ψήφιση νόμων ἀνεκτικῶν τῶν καταστάσεων αὐτῶν.

Οἱ ἐκδηλώσεις γιά τόν τραγικό θάνατο τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ εἶναι ὅπως ποτε μία ἐπιλεκτική ἐκδήλωση ἠθικῆς εὐαισθησίας, ὅσων προβλέπουν ὀφέλη στήν πολιτική ζωή τοῦ τόπου, ἐνῶ σιωποῦν γιά ἄλλα μεγάλα ἠθικά προβλήματα γιά τά ὅποια ἐκάναμε λόγο. Καί αὐτό εἶναι ὑποκρισία, γιά τήν ὁποία τόσον αὐστηρά ὠμίλησε ὁ Κύριος Ἰησοῦς.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Οἱ ἐορτές τοῦ Δωδεκαημέρου πέραν τοῦ μεγάλου πνευματικοῦ μηνύματος πού περικλείουν, μέ τόν πανηγυρικό διάκοσμο καί τά λαϊκά ἔθιμα ἀποτελοῦν μία προσωρινή ἀλλά εὐχάριστη διέξοδο ἀπό τήν συνηθὴ καθημερινότητα, ἢ ὁποία συνδέεται μέ μικρά ἢ μεγάλα προβλήματα σέ προσωπικό οἰκογενειακό ἐπίπεδο ἀλλά καί μέ τά γενικώτερα ἐθνικά καί πανανθρώπινα προβλήματα, τά ὅποια ὑφίστανται καί παραμεῖναν ἐν πολλοῖς ἀπό τό παρελθόν, χωρὶς νά διαφαίνεται ἐφικτή στό ὄρατό μέλλον ἢ λύση των.

Πέραν τούτων ἡ χρονιά πού πέρασε καί ἰδιαίτερα τοὺς τελευταίους μήνες στήν ἐθνική καί στήν παγκόσμια σκηνή ἐπικρατεῖ τό φάσμα τῆς διεθνοῦς οικονομικῆς κρίσεως, δηλαδή ἡ παγκοσμιοποίηση στήν δυσμενῆ της ὄψη.

Μέχρι πρό όλίγων μηνών άπασχολούσε, όσον άπασχολούσε, τήν διεθνή κοινότητα ό τρίτος κόσμος τής φτώχειας, τής στερήσεως, ή ανάγκη τής λεγομένης άνθρωπιστικής βοήθειας. Τώρα κυριαρχεί τό φάσμα τής ένδειας στόν άλλοτε εύημερούντα κόσμο τής άφθονίας. Έξαγγέλλονται άπολύσεις έργαζομένων κατά δεκάδες και δεκάδες δεκάδων χιλιάδων ανθρώπων, ένω πανίσχυροι οίκονομικοί κολοσσοί άναμένουν τήν κρατική ένίσχυση (άπό τήν φορολογία τών άπλών πολιτών) για νά επιβιώσουν.

Τό πρᾶγμα δέν είναι καινοφανές στην ανθρώπινη ιστορία, τήν πρόσφατη ή και τήν άπώτερη. Τό όνειρο τοῦ Φαραώ στην άρχαία Αίγυπτο τών έπτά παχέων και τών έπτά ισχνών άγελάδων, τήν εξήγηση τοῦ όποίου έδωσε ό Ίωσήφ —κατά τήν άφήγηση τής Παλαιᾶς Διαθήκης— είναι κατά τούς έρμηνευτές τής ιστορίας τών οίκονομικών φαινομένων, ή πρώτη άναφερομένη διαπίστωση οίκονομικής κρίσεως. Οί δέ συμβουλές τοῦ Ίωσήφ πρὸς τόν Φαραώ άντίστοιχα, τά πρώτα μέτρα για τήν άντιμετώπιση τής κρίσεως. Έκτοτε ή ιστορία έγνώρισε στους διαφόρους λαούς, ποικίλες μορφές οίκονομικής ύφέσεως, μέ τήν πλέον πρόσφατα άναφερομένη έν καιρῷ ειρήνης, παγκόσμια κρίση τοῦ έτους 1929.

Τό έρώτημα όμως στους καιρούς μας είναι: ό σημερινός άνθρωπος, ό γαλουχημένος στό πνεῦμα τής άφθονίας, είναι καταρτισμένος ψυχικά νά άντιμετωπίσει μέ ψυχραιμία, μέ πνεῦμα άλληλεγγύης και λιτότητας, τήν πραγματικότητα ή θά άντιδράσει σπασμωδικά μέ κινητοποιήσεις πού θά επιδεινώσουν τήν κατάσταση; Καί ποιοί μπορεί νά είναι

έκείνοι, σάν τούς προφήτες τής Παλαιᾶς Διαθήκης, πού θά τόν ένισχύσουν για νά λάβει τήν ένδεδειγμένη στην περίπτωση στάση; Έρωτήματα στά όποία δέν είναι εύκολη ή άπάντηση.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ Χ.Ε.Ε.

Στίς 22 Νοεμβρίου π.έ. ή Χριστιανική Ένωση Έπιστημόνων όργάνωσε τήν 6η ιατρική ήμερίδα, ή όποία πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα διαλέξεων τοῦ Συλλόγου «Απόστολος Παῦλος» μέ θέμα κατά πάντα επίκαιρο: «Η άσκηση τής ιατρικής στην Ελλάδα σήμερα».

Τό θέμα τής ήμερίδας ήταν γενικωτέρου ένδιαφέροντος και είχε και κοινωνικές προεκτάσεις και άφορούσε πέραν τοῦ ιατρικού κόσμου και τό εύρύτερο κοινό, γι' αυτό άνάμεσα στό πληθος τών άκροατών υπήρξε ένα μεγάλο ποσοστό επιστημόνων διαφόρων κλάδων.

Ο καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Greighton (Η.Π.Α.) και επισκέπτης καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Γεώργιος Μαραγκός στην όμιλία του μέ τίτλο: «Αξιολόγηση τής δομής και λειτουργίας τών νοσηλευτικών ίδρυμάτων» άναφέρθηκε μέ λεπτομέρειες στά ισχύοντα στά νοσοκομεία τών Η.Π.Α. και σέ εκείνα τά όποία ζούμε στην έλληνική πραγματικότητα και στίς προτεινόμενες βελτιώσεις στό έλληνικό νοσηλευτικό σύστημα.

Ίδιαίτερο ένδιαφέρον παρουσίασε ή όμιλία τοῦ μαιευτήρος - γυναικολόγου και Δρ τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Δημητρίου, Παπαευαγγέλου μέ θέμα: «Σύγχρονοι προβληματισμοί τής Μαιευτικής». Πλεϊστα όσα προβλήματα τής σύγχρονης βιοηθικής άνάγονται σέ εκεί-

να τά όποια αντιμετωπίζει ό μαιευτήρ - γυναικολόγος, όπως ή τεχνητή διακοπή τής κυήσεως, ή εξωσπερματική γοιμοποίηση». 'Ο χριστιανός ιατρός του κλάδου αυτόυ πρέπει νά είναι στερεά θεμελιώμενος στην πίστη γιά νά αντιμετωπίζει καί καθοδηγεί ύπεύθυνα τά νέα ζευγάρια επί των προβημάτων αυτών.

'Αστοχίες καί συνειδητές παραβάσεις στά ιατρικά καθήκοντα των θεραπόντων του 'Ασκληπιου αποτελούν αίτιες καταγγελιών, συχνά καί στην δικαιοσύνη. Τό θέμα: «ή νομική θεμελίωση τής επαγγελματικής ευθύνης του ιατρού» καί μέ την έμπειρία του από την άσκηση των καθηκόντων του στην εισαγγελική έδρα ανέπτυξε ό επίτιμος εισαγγελεύς του 'Αρείου Πάγου κ. Παναγιώτης Σπυρόπουλος.

Τήν δευτέρα συνεδρία τής ήμερίδας αυτής άπασχόλησε μέ δύο εισηγήσεις τό θέμα τής ιατρικής εκπαιδεύσεως στην 'Ελλάδα, μέ εισηγήτριες την κυρία 'Ελένη Δεληγιώργη - Πολίτη όμότιμον καθηγήτριαν τής 'Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου 'Αθηνών μέ τόν τίτλον: «'Αρτια ιατρική εκπαίδευση στην 'Ελλάδα» καί την κυρία 'Ιωάννα Τατούλη φοιτήτρια στην ιατρική Σχολή του Π.Α. μέ θέμα: «Διά βίου παιδεία: τό στοίχημα τής εκπαιδεύσεώς μας».

Είναι σαφές τό γεγονός ότι σέ έναν ταχέως εξελισσόμενο χώρο των έπιστημών σήμερα καί ιδιαίτερα τής ιατρικής ή ανάγκη γιά άρτία καί διά βίου μαθητεία των ιατρών είναι εκ των ών ούκ άνευ.

Τήν όλη ήμερίδα έκλεισε ό καρδιολόγος, καθηγητής Παθολογίας του Πανεπιστημίου 'Αθηνών κ. 'Αθανάσιος 'Αβραμίδης μέ θέμα: «ή άσκηση τής 'Ιατρικής του Προσώπου». Θέμα λίαν προσφιλές γιά τό περιοδικόν «'Ακτίνες», στό όποιο αναφέρθηκαν επανειλημμένα στό παρελθόν οι εισηγητές του θεσμού αείμνηστος Μαρτίνος Γερουλάνος, Δημήτριος Χαροκόπος, 'Αριστος 'Ασπιώτης, 'Αγαπητός Περίδης καθώς καί ό ιατρός καρδιολόγος κ. Μιχαήλ Μηλίγκος.

Μετά την σχετική συζήτηση, την ήμερίδα έκλεισε ό σεβαστός όμότιμος καθηγητής τής 'Ιατρικής Σχολής κ. Γεώργιος Δαΐκος.

Τό γεγονός ότι ή ήμερίδα του Νοεμβρίου 2008 την όποία όργάνωσε ή Χ.Ε.Ε. είναι ή έκτη σχετική ήμερίδα σημαίνει ότι ή άσκηση τής ιατρικής έπιστήμης στην καθημερινή πράξη έχει την ανάγκη τής έπικουρίας των έπιταγών του Πνεύματος, οι όποιες στηρίζονται στην Ευαγγελική Διδασκαλία.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΡΙΑΛΙΤΙ ΤΗΛΕΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Μπορείτε μέ 139 δολάρια και 3 ώρες έντατικού μαθήματος να κερδίσετε εκατομμύρια, μέσα σε μία μόλις ώρα; Ναι, απαντά ο Ρόμπερτ Γκαλίνσκι, αμερικανός σκηνοθέτης και παραγωγός, ο οποίος έκμεταλλεύτηκε την πρόσφατη οικονομική κρίση στις Η.Π.Α. και ίδρυσε το New York Reality TV Shool (NYRTVS), την πρώτη σχολή στον κόσμο που εκπαιδεύει υποψήφιους νικητές στα ριάλιτι παιχνίδια της τηλεόρασης!

Δέν έχει σημασία για τον Γκαλίνσκι τό πόσο δύσκολο, ή και εξευτελιστικό, είναι ένα ρεαλιστικό τηλεπαιχνίδι. Σημασία έχει να είσαι αποφασισμένος να κάνεις τά πάντα για να κερδίσεις γρήγορα πολλά χρήματα και να αντιμετωπίσεις τά όξυτατα προβλήματα που δημιούργησε στις Η.Π.Α. τό τσουνάμι της άνεργίας, που ακόλουθησε τό σεισμό της κατάρρευσης ακόρεστων για κέρδη τραπεζών και επιχειρήσεων.

Οί σπουδαστές της NYRTVS μπορούν να αυξήσουν σημαντικά τίς πιθανότητες να κερδίσουν, αν αποφασίσουν να «επενδύσουν» 299 δολάρια για 10 ώρες άσκησης, συμβουλών, τεχνικών και μαγικών λύσεων, που υπόσχονται πρωτίες. Ήδη, ή σχολή Γκαλίνσκι ύπερηφανεύεται για τούς πρώτους δύο «άποφοίτους» της, που κατήγαγαν σημαντι-

κές έπιτυχίες σε ελεύθερα και καλωδιακά άμερικανικά κανάλια.

Στή χώρα μας συνεχίζουν και φέτος, αν και σε χαμηλότερα επίπεδα, τίς τηλεοπτικές τους επιδόσεις τά ελληνικά ρεαλιστικά τηλεπαιχνίδια. Πρωταθλήτρια στον εξευτελισμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή «Στιγμή της αλήθειας», που δίκαια μπορεί να χαρακτηριστεί ως ή χειρότερη, για τόν άνθρωπο, έκπομπή που έχει μεταδοθεί ποτέ στην ελληνική τηλεόραση. Έδω ή γελοιοποίηση, ή άναξιοπρέπεια και ο ευτελισμός της ανθρώπινης ζωής, όχι μόνο δέν έχουν όρια, αλλά ταυτόχρονα επιβραβεύονται μέ εκατομμύρια, προς τέρψη της αλλοιωμένης δαιμονοποιημένης τηλεοπτικής ματιάς μας.

Σ' αυτό τό κλίμα παρουσιάζει ιδιαίτερο κοινωνικό και έπιστημονικό ενδιαφέρον πρόσφατη έρευνα του Πανεπιστημίου του Μαίρυλαντ των Η.Π.Α., που συσχετίζει την ψυχική κατάσταση των τηλεθεατών μέ τίς επιδόσεις τους στην τηλεθέαση. Η έρευνα βασίστηκε σε άνάλυση στατιστικών δεδομένων 30.000 άμερικανών ένηλίκων κατά την περίοδο 1975-2006 και άποκάλυψε σημαντικά συμπεράσματα.

Σύμφωνα μέ την έρευνα, ο χαρούμενος, ευτυχισμένος, κοινωνικά δραστήριος, πολιτικά ένεργός και θρησκευτικά συνειδητός άνθρωπος βλέπει πολύ λιγότερη τηλεόραση, σε σχέση μέ τόν αν-

θρωπο πού αισθάνεται λίγο έως πολύ δυστυχής και ταυτόχρονα αδιάφορος κοινωνικά και θρησκευτικά. Τό συμπέρασμα αυτό ισχύει ανεξαρτήτως μορφωτικού επιπέδου, ύψους εισοδήματος, ηλικίας ή οίκογενειακής κατάστασης.

Αν και η μεγαλύτερη δυστυχία δεν συνεπάγεται, σύμφωνα με την έρευνα, περισσότερο τηλεθέαση, εν τούτοις είναι σαφές ότι η περισσότερη τηλεθέαση εξοβελίζει άλλες δραστηριότητες πού αντικειμενικά προσφέρουν περισσότερη απόλαυση, χαρά και ικανοποίηση.

Κι αν στίς σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες η αντίδραση κατά των τηλεοπτικών υποπροϊόντων έχει άργα αντανακλαστικά, στη Σαουδική Αραβία ο πρόεδρος του ανωτάτου μουσουλμανικού δικαστηρίου πήγε στο άλλο άκρο, ζητώντας δημόσια τη δολοφονία των ιδιοκτητών των τηλεοπτικών σταθμών πού μεταδίδουν ανήθικα προγράμματα!

Συγκεκριμένα, ο σεΐχης Σαλέχ άλ - Λιχεντάν κατηγόρησε τά διεθνή δορυφορικά δίκτυα ότι προκαλούν «παρέκκλιση από τά ήθη σέ χιλιάδες ανθρώπους» και διαβεβαίωσε τούς όμοεθνείς του ότι «σίγουρα είναι επιτρεπτό νά τούς σκοτώσουμε!» Εύτυχως, πού οί φρεφάδες των μουσουλμάνων θρησκευτικών δικαστών δέν είναι τόσο δεσμευτικοί, όσο οί νόμοι...

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΟΝΙΚΟΥ

Συνεχίζοντας τό σημείωμά μας περί των θετικών και αξιολόγων ιστοχώρων του διαδικτύου θά σταθούμε σήμερα σέ δύο ιστοσελίδες, πού προβάλλουν και

υποστηρίζουν τήν επαναφορά του πολυτονικού συστήματος γραφής.

Η πρώτη ιστοσελίς επιγράφεται «Δημοκρατία στην γλώσσα» (<http://www.dimpratiastinglossa.gr/>) και είναι δημιούργημα του Ψυχιάτρου κ. Γωάννου Τσέγκου. Αντιγράφουμε από την πρώτη σελίδα: «Η Πρωτοβουλία Πολιτών για την Δημοκρατία στην Γλώσσα αποσκοπεί στη συγκέντρωση υπογραφών ώστε νά έπιτευχθεί μιá ελάχιστη νομοθετική ρύθμιση για την επανόρθωση της 25-χρονης αθιαιρείας του μονοτονικού. Η πρωτοβουλία ανέλήφθη από ενδιαφερόμενους πολίτες πού θεωρούν σημαντική και τή δική σας συμμετοχή. Πιστεύουμε ακόμη ότι, εκτός από σάς, υπάρχουν στόν κύκλο σας και άλλοι ενδιαφερόμενοι στους όποιους παρακαλείσθε ν' απευθυνθείτε για υπογραφή ώστε νά υπάρξει μιá εύρεia συμμετοχή. Στίς επόμενες σελίδες μπορείτε νά διαπιστώσετε ποιοί όργανισμοί, έκδοτικοί οίκοι, έφημερίδες, έντυπα και ηλεκτρονικά περιοδικά κ.ά. χρησιμοποιούν την ιστορική όρθογραφία καθώς και ποιοί και πόσοι πολίτες υπέγραψαν έως τώρα, την Πρόταση για την Γλώσσα». Η ιστοσελίς προωθεί την επαναφορά του πολυτονικού συστήματος δια της συλλογής υπογραφών. Η άρχική προσπάθεια είχε συγκεντρώσει πάνω από πέντε (5) χιλιάδες χειρόγραφες υπογραφές και τώρα συνεχίζεται με την συγκέντρωση ηλεκτρονικών υπογραφών. Οί υπογραφές αυτές θά χρησιμοποιηθούν ως πολιτική πίεσι για την προαιρετική χρήση του πολυτονικού στην εκπαίδευση και στην δημόσια διοίκηση.

Η δεύτερα ιστοσελίς επιγράφεται «Κίνηση πολιτών για την επαναφορά

του πολυτονικού συστήματος» (<http://www.polytoniko.org/>) και είναι δημιουργήματα του καθηγητού κ. Γιάννη Χαραλάμπους (Βρέστη Γαλλίας). Στην σελίδα υποδοχής, μεταξύ των άλλων, γράφονται τα ακόλουθα: «Ελπίζουμε ή ιστοσελίδα αυτή να πείσει όσους επισκέπτες θεωρούν το πολυτονικό ξεπερασμένο και άχρηστο ότι συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο: οι τόνοι και τα πνεύματα είναι αναπόσπαστο μέρος της ελληνικής γλώσσας· θεωρούμε δε ότι η "μονοτονική μεταρρύθμιση" του 1982 ήταν ένα τραγικό λάθος εις βάρος του ελληνικού πολιτισμού. Και το χειρότερο: η μονοτονική γραφή επιβλήθηκε τότε από την κρατική εξουσία στα σχολεία (συχνά με την συνένοχη συμμετοχή άνενημέρωτων ή άνευθύνων δασκάλων και καθηγητών φιλολόγων) με αποτέλεσμα οι σημερινοί νέοι να μεγάλωσαν (sic) με την πεποίθηση ότι οι τόνοι και τα πνεύματα είναι άχρηστοι και άνήκουν στο παρελθόν. Είναι χρέος μας να επανορθώσουμε αυτό το λάθος». Στην ιστοσελίδα υπάρχουν πολλά και ισχυρά επιχειρήματα υπέρ του πολυτονικού συστήματος, καθώς και κείμενα και μαρτυρίες ανθρώπων του πνεύματος για την ιστορική ορθογραφία. Πολύ ενδιαφέρον είναι ότι παρατίθενται οι κανόνες τονισμού από την γραμματική της νεοελληνικής γλώσσας και μάλιστα δίνονται παραδείγματα και ασκήσεις, ώστε ο ενδιαφερόμενος να μάθει να χρησιμοποιήσει τους

τόνους και τα πνεύματα. Αυτό θεωρούμε ότι μπορεί, χρησιμοποιούμενο, να βοηθήσει στην εκμάθηση του πολυτονικού είτε από τους ανθρώπους που το λησμόνησαν είτε από τους ανθρώπους που δεν το έδιδάχθησαν ποτέ. Δίνονται, ακόμη ιστορικά στοιχεία και πληροφορίες για το πώς οδηγηθήκαμε στην σταδιακή επιβολή του μονοτονικού συστήματος. Κάτι άλλο, πολύ πρακτικό, που παρέχει η ιστοσελίς αυτή είναι «πληκτρολόγια και άλλες τεχνικές πληροφορίες και παραπομπές σε έγγραφα που θα σάς επιτρέψουν την εύκολη και αποτελεσματική επεξεργασία κειμένων ή δημιουργία ιστοσελίδων». Δίνονται, μάλιστα, περισσότερες από 70 πολυτονικές γραμματοσειρές δωρεάν με σύνδεσι σε άλλη ιστοσελίδα. Κατ' αυτόν τον τρόπο ο επιθυμώων μπορεί να εγκαταστήσει στον προσωπικό του υπολογιστή αυτές τις γραμματοσειρές και να αρχίσει να γράφει και να διαβάξει πολυτονικά κείμενα. Ύπενθυμίζουμε ότι από το 2000 τα Windows δίνουν την δυνατότητα σε όλους τους υπολογιστές που τα χρησιμοποιούν να γράφουν πολυτονικά (σε λίγες γραμματοσειρές).

Θεωρούμε ότι τα μέλη της Ένώσεώς μας έχουν πολλά να ωφεληθούν από την επίσκεψι και την αξιοποίηση των δύο συγκεκριμένων ιστοσελίδων.

Ι. Κ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΜΑΣ ΣΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΑΤΩΝ ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΩΝ 'Αθήνα 9.12.2008

'Αγαπητές 'Ακτίνες,

Μέ την έπιστολή μου αυτή θά ήθελα, ως πνευματικός άνθρωπος και ως Πανεπιστημιακός Δάσκαλος, νά έκφρασω τή βαθύτατη θλίψη μου και μεγάλη άνησυχία μου, για τά όσα συμβαίνουν αυτές τίς ήμέρες στην 'Αθήνα, αλλά και σέ άλλες πόλεις τής 'Ελλάδος.

Μέ τό πρόσχημα, τόν θάνατο ενός μαθητή, υπό άδιευκρίνιστες πρόσ τό παρόν συνθήκες, ένεργοποιήθηκαν, προφανώς ειδοποιηθέντες μέ τά ήλεκτρονικά σύγχρονα μέσα έπικοινωνίας και κατέβηκαν στό κέντρο τής 'Αθήνας, «άναρχικοί - άντιεξουσιαστές» και προέβησαν σέ καταστροφικούς βανδαλισμούς, σέ εκατοντάδες καταστήματα και τράπεζες, καίγοντας ταυτόχρονα τά πάντα.

Ποιοί είναι αυτοί; Ως Πανεπιστημιακός γνωρίζω ποιοί είναι, διότι δέν μπορώ νά ξεχάσω τί καταστροφές έχουν κάνει, οί ίδιοι αυτοί βάνδαλοι, στά Πανεπιστήμια. Τούς γνωρίζουμε και όλοι οί μή κομματοποιημένοι και σοβαροί άνθρωποι.

'Η άλλη πλευρά όμως, τής όλης αυτής τραγικής πράγματι καταστάσεως, είναι ή έν συνεχεία εξέγερση τής μαθητώσας νεολαίας. 'Από τή Δευτέρα 8 Δεκεμβρίου, συνεχίζεται ή καθημερινή «δια-

μαρτυρία» έναντίον τής 'Αστυνομίας και τής Κυβερνήσεως, όχι μόνο φραστικώς, μέ άκανόνιστους προσδιορισμούς, αλλά και μέ βίαιες πράξεις έναντίον τών άστυνομικών, μέ χρήση λίθων και βομβών μολότωφ και όχι μόνον.

Τό άνησυχητικό είναι ότι, οί νέοι αυτοί καθοδηγούνται από τούς δασκάλους και καθηγητές των και τό πιο σημαντικό και από γονείς. Τά δέ Μ.Μ.Ε. συνεχώς πυροδοτούν τίς εξέγερσεις αυτές, δικαιολογώντας τά παιδιά αυτά ότι, διαμαρτύρονται μή έχοντας καμιά έλπίδα για τό μέλλον τους! Δηλαδή τά παιδιά τών 12, 13 και 14 έτών άγανακτούν! και διαμαρτύρονται μέ βανδαλισμούς διότι δέν θά έχουν δουλειά μετά από 10 ή 15 χρόνια! Και λυπάμαι βαθύτατα, όταν άκούω ή διαβάζω στά Μ.Μ.Ε., ότι τή δικαιολογία αυτή, τήν άσπάζονται άνθρωποι πού έχουν κάποια θέση μέσα στην κοινωνία. Φαίνεται ότι και στην περίπτωση αυτή ό κομματισμός δέν αφήνει τό μυαλό ξεκάθαρο. Μίλησαν και έγραψαν άρκετοί άνθρωποι τής πολιτικής και πνευματικής ήγεσίας του τόπου μας, για τά αίτια τής άναταραχής αυτής από τή νεολαία. Κανείς δέν άναφέρθηκε για τό ψυχικό κενό πού υπάρχει στους νέους μας σήμερα. Κανείς δέν είπε ότι, οί νέοι μας, δέν πιστεύουν πλέον σήμερα σέ ιδανικά, όπως είναι τό τρίπτυχο, πατρίδα - θρησκεία - οίκογένεια, διότι κανείς, μά κανείς, δέν τούς τά δίδαξε. Ούτε οί γονείς, ούτε τό Σχολείο. Οί

νέοι μας προσπαθοῦν νά γεμίσουν τό κενό πού ἔχουν μέσα τους μέ ὅ,τι τούς προσφέρεται κατά περίπτωση. Οἱ δύο στυλοβάτες τῆς κοινωνίας μας, ἡ οἰκογένεια καί τό Σχολεῖο, ἔχουν, κατά τή γνώμη μου, υποβαθμισθεῖ καί ἀλλάξει δομή. Ἔτσι, οἱ νέοι μας δέν ἔχουν πρότυπα πρός μίμηση, δέν ἔχουν διδαχθεῖ νά σέβονται τίς ἠθικές ἀξίες, νά σέβονται τόν συνάνθρωπό τους, νά σέβονται τήν Ἐκκλησία ὡς φορέα πνευματικῶν ἀξιῶν, νά σέβονται τήν πνευματική ἡγεσία τοῦ τόπου (καθηγητές κ.ἄ.) καί κυρίως τούς πολιτειακούς θεσμούς.

Ἀγαπητές «Ἀκτῖνες», βρισκόμαστε δυστυχῶς στό σταυροδρόμι πολλῶν ἀλλαγῶν κοινωνικῶν καί ἄλλων. Ἄς φροντίσουμε ἐμεῖς, οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι, νά ἀντιστεκόμαστε μέ ὅποιο τρόπο καί μέσο μποροῦμε. Πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι, οἱ καιροί εἶναι πολὺ δύσκολοι. Ἄς εὐχόμαστε καί προσευχόμαστε, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, τοῦ ὁποῖου τῇ Γέννησι ἐορτάζουμε σέ λίγες ἡμέρες, νά φωτίσει τίς ψυχές τῶν νέων αὐτῶν παιδιῶν, πρός τό καλό αὐτῶν τῶν ἰδίων, ἀλλά καί τῆς κοινωνίας μας.

Μέ τιμή ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ
Ὁμότιμος Καθηγητής
Γεωπονικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΜΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ἀξιότιμε κύριε Διευθυντά,

Στά ὅσα σημαντικά γράφει ὁ κ. Ἡρ. Δημ. Παπαβασιλείου στό βαθυστόχαστο ἄρθρο του «Τό γλωσσικό μας πρόβλημα» (Ἀκτῖνες, Νοέμβρ. 2008, σελ. 277-280) καί στήν παρατήρησή του πῶς «χρόνια πολλά μᾶς ἐταλάνιζε ἡ διαμάχη

μεταξύ καθαρεύουσας καί δημοτικῆς», ἐπιτρέψτε μου νά προσθέσω καί τοῦτα:

Πρῶτες οἱ «Ἀκτῖνες» ἔθεσαν στή σωστή βάση τό πρόβλημα τῆς δημοτικῆς, ἀπό τόν Ἰούλιο τοῦ 1944, μέ τό ἄρθρο τους «Ψυχάρης καί δημοτικισμός». Ἐκεῖ μιλοῦσαν γιά «τὴν ἱστορία τοῦ Χριστιανικοῦ δημοτικιστικοῦ κινήματος» μέ τούς πολυγραφότατους καί σοφοὺς μεταγλωττιστές, πού μεταγλώττιζαν στή λαϊκή γλῶσσα (ὄχι τὴ μαλισταρὴ τοῦ ψυχαρισμοῦ) κείμενα πατερικά, ἀκόμη καί τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γραμματείας. «Ὀλόκληρη στρατιά χριστιανῶν λογίων, μέ κέντρο τόν Ἀθῶ καί παρακλάδια σ' ὅλες τίς προηγμένες ἐλεύθερες κοινότητες τοῦ ἔξω ἐλληνισμοῦ, ἐργάστηκε, ἐπίμονα, γιά νά δώσῃ μεταφρασμένα στήν ἀπλοϊκὴ γλῶσσα, τὴν καταληπτὴ ἀπ' τόν λαό, ὀλόκληρη τὴν κλασσικὴ χριστιανικὴ ὀρθοδοξία».

Καί προσθέτουν: «Τά λιγοστά καθαρευουσιάνικα βιβλία πού τυπώθηκαν στά ἴδια τυπογραφεῖα τῆς Βενετίας, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἔχουν μέσα τους τό σπέρμα τῆς ἄρνησης. Οἱ συνεπαρμένοι ἀπὸ τό ἀντιχριστιανικὸ πνεῦμα τῆς ἀναγέννησης καί ἀπὸ τοὺς ἐγκυκλοπαιδιστές, γράφουν στήν καθαρεύουσα». Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε καί τὴ θέση τοῦ Ἀπ. Παύλου πάνω στό θέμα, πού διατυπώνει στήν πρώτη ἐπιστολὴ του πρός Κορινθίους (ιδ', 11): «ἐάν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν (δηλ. σημασίαν) τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καί ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος».

Ἡ γλῶσσα, δυστυχῶς, κομματικοποιήθηκε. Ἡ ἀντιχριστιανικὴ πλευρὰ χρησιμοποίησε μιὰ ξύλινη κομματικὴ γλῶσσα, πού τὴν εἶπε δημοτικὴ. Ἀπὸ ἀντί-

δραση ή άλλη πλευρά χρησιμοποίησε την καθαρεύουσα και την έιπε έθνική. Δηλωτική ή διαμάχη ανάμεσα στίς Φιλοσοφικές σχολές 'Αθηνών και Θεσσαλονίκης.

Πιστεύουμε πώς ούτε ή κομματικοποίηση ούτε ό φανατισμός (κυρίως ό θρησκευτικός) φέρανε ποτέ καλούς καρπούς.

**Μέ εξαιρετική τιμή
ΝΙΚΟΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ**

* * *

**Ο ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗΣ
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ
π. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΖΟΥΜΑΣ**

'Αγαπητές «ΑΚΤΙΝΕΣ»,

Τόν παρελθόντα Νοέμβριον εξέδήμησε πρὸς Κύριον μία έκλεκτή μορφή τοῦ Δικαστικοῦ Σώματος, ό 'Αρεοπαγίτης έ.τ. καί Πρωτοπρεσβύτερος π. Δημήτριος Τζούμας. Εἰς τόν νομικόν κόσμον τῆς Πατρίδος μας ό π. Δημήτριος Τζούμας εἶχε τήν φήμην καταξιωμένου λειτουργοῦ τῆς Θέμιδος. 'Ακόμη πρίν ιερωθῇ, ή προσωπικότης του ἐνέπνεε σεβασμόν καί αγάπην.

'Επί 38 χρόνια διηκόνησε εἰς τό θυσιαστήριον τῆς Δικαιοσύνης, μέ ἐντιμότητα, εὐσυνειδησία καί φόβον Θεοῦ, τόν φωτισμόν τοῦ 'Οποίου μέ θερμή προσευχή ἐκζητοῦσε πάντοτε, σέ όλες τίς βαθμίδες τοῦ δικαστικοῦ σώματος. 'Εξήντηλε τήν ιεραρχίαν, ἀφοῦ ἐφθασεν εἰς τόν βαθόν τοῦ 'Αρεοπαγίτου. 'Ομως, ή ψυχή του ἐφλέγετο ἀπό θεῖον ζῆλον. 'Ετσι δέν ἀνεπαύετο ἀπό τήν ἐπιτυχημένην δικαστικήν σταδιοδρομίαν, ἀλλά σάν ἄλλος ιερομύστης, βιώνοντας τό «ἐθέλξας πόθω μέ Χριστέ

καί ἡλλοίωσας τῷ θεῷ σου ἔρωτι», πρίν ἀπό 8 χρόνια εἰσῆλθεν εἰς τό ιερατικόν λειτουργήμα καί ὡς Πρωτοπρεσβύτερος διηκόνησε εἰς τό Θυσιαστήριον ὡς «ὑπηρετής Χριστοῦ καί πιστός οἰκονόμος μυστηρίων Θεοῦ».

'Αφοῦ ἐτίμησε τήν δικαστικήν τήβεννον, τήν ἀπέθεσε τιμίαν καί ἐφόρσε τό «ἐπιτραχήλιον», διά νά ιερουργήσῃ εἰς τά Θεῖκά Μυστήρια. Σέ μιᾶ ἐποχή πού ή λεγομένη «πνευματική ἡγεσία» τοῦ τόπου μας ἔχει πέσει σέ ἀφασία καί πολλοί «προοδευτικοί διανοούμενοι» ἀγωνίζονται διά τόν ἀποχριστιανισμόν καί ἀφελληνισμόν τῶν Νεοελλήνων, τό παράδειγμα τοῦ 'Αρεοπαγίτου π. Δημητρίου Τζούμα εἶναι ὄχι μόνο ἀφυπνιστικόν ἀλλά μοιάζει μέ πνευματικήν «βόμβαν μεγατόνων», καί ὡς τέτοιαν θά ἔπρεπε νά τήν ἀξιοποιήσουμε οἱ πιστοί. Πρῶτον, δι' ἐνθάρρυνσιν ἰδικήν μας καί ἔπειτα εἰς τήν προσπάθειαν ἐπανευαγγελισμοῦ τοῦ λαοῦ μας.

'Ανθρωπος κοσμημένος μέ τίς σπάνιες διά τήν ἐποχήν μας ἀρετές: Τῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς ἀπλότητος, τῆς συνέσεως καί τῆς ἀγάπης, φεύγοντας διά τήν αἰωνιότητα, ἄφησε τύπον καί ὑπόδειγμα: Χριστιανοῦ - Δικαστοῦ - Οἰκογενειάρχου καί Κοινωνικοῦ 'Εργάτου.

'Ετσι, πολλοί διακονοῦντες εἰς τόν εὐρύτερον χώρον τῆς Δικαιοσύνης (Δικασταί, Δικηγόροι, κ.λπ.), ἐλκυσθέντες ἀπό τήν προσωπικότητα καί τό παράδειγμα τοῦ π. Δημητρίου, συνεργάσθηκαν καί συνέστησαν μαζί του τήν ἄγνωστη σέ πολλούς, ἀλλά πολύ σπουδαῖο ἔργο ἐπιτελοῦσαν (Χ.Ο.Α. Δ.Α.) «Χριστιανικήν 'Ομάδα 'Αγάπης Δικαστικῶν Λειτουργῶν».

Ἀνώτατοι καί Ἀνώτεροι Δικασταί καί Εἰσαγγελεῖς, τερματίσαντες εὐδοκίμως τήν δικαστικήν σταδιοδρομίαν των, μαζί μέ τόν π. Δημήτριον συνέχισαν τήν προσφορά των εἰς τήν κοινωνίαν των πονεμένων, πτωχών, δοκιμαζομένων, ἀδικουμένων, φυλακισμένων συνανθρώπων των, μέ τήν πανοπλίαν τήν πνευματικήν πού ἐλάμβαναν ἀπό τήν συμμετέτην τοῦ Χριστιανικοῦ Λόγου καί τήν συχνή Μυστηριακή ζωή.

Ὁ π. Δημήτριος ἐκτός ἀπό τήν **προσωπική του μαρτυρία**, πού ἔδωσε διά τήν ἀγάπην εἰς τόν Χριστόν, ἔγραψε καί μᾶς ἄφησε ἐκτός ἀπό τό βιβλίον γιά τόν μακαριστό π. Ἰάκωβον Τσαλίκη: «Ὁ π. Ἰάκωβος Τσαλίκης ὅπως ἐγώ τόν ἐγνώρισα», καί ἓνα μικρό μέν ἀλλά ἀξιόλογο, περιεκτικό, ἐντυπωσιακό καί ἐξαιρετικῶς πληροφοριακό διά τήν ἐποχή μας ἔργο, μέ τίτλο: **«Μαρτυρίες καί ἐμπειρίες Πίστεως ἀπό τόν χῶρον τῆς Δικαιοσύνης»**.

Αὐτό ἀξίζει νά τό διαβάσουμε ὅλοι, ἰδιαιτέρως δέ ὅσοι ἀσχολοῦνται ἐπαγγελματικῶς εἰς τόν εὐρύτερον χῶρον τῆς Δικαιοσύνης. Τό ἐξέδωσεν ἰδιαίτας δαπάναις, ἔχει κυκλοφορήσει μέχρι τώρα σέ τέσσερες ἐκδόσεις καί τό διένειμε δωρεάν «ὡς εὐλογία». Ὁ π. Δημήτριος Τζούμας ἀγάπησε πολύ τόν Χριστόν καί ἀγαπήθηκε καί εὐλογήθηκε ἀπό τόν Κύριον. Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη του καί νά ἔχουμε τήν εὐχήν του.

Δρ ΦΙΛΟΛΑΟΣ ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

* * *

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΣΚΛΑΒΟΙ

Ἀγαπητές «Ἀκτίνες»,

Στίς 10 τοῦ περασμένου Δεκεμβρίου, συμπληρώθηκαν 50 χρόνια ἀπό τήν Οἰ-

κουμενική Διακήρυξη τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, τό ἄρθρο 4 τῆς ὁποίας λέει, ὅτι «κανεῖς δέν ἐπιτρέπεται νά ζεῖ ὑπό καθεστῶς δουλείας, ὀλικῆς ἢ μερικῆς». Καί ὅμως ὑπάρχει καί σήμερα «δουλεία», μέ ἄλλη βέβαια μορφή.

Τόν Ὀκτώβριο τοῦ 2008, ὁ παγκόσμιος τύπος ἀσχολήθηκε μέ τήν 26χρονη Νιγηριανή σκλάβαν Μάνι Χαντιτζάτου, ἡ ὁποία ἔσυρε στά δικαστήρια τήν χώρα της, πού δέν τήν προστάτεψε καί στά 12 χρόνια της πουλήθηκε σάν σκλάβαν ἀντί 323 λιρῶν. Τό δικαστήριο τῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος τῶν Χωρῶν τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς (ECOWAS), τήν δικαίωσε πανηγυρικά καταδικάζοντας τήν Κυβέρνηση τῆς Νιγηρίας νά τήν ἀποζημίωση μέ τό ποσόν τῶν 12.310 στερλινῶν.

Λίγες ἡμέρες πρίν, στίς 13.10.2008, ἡ βρετανική ἐφημερίδα Guardian, φιλοξενοῦσε ἓνα ἐκτεταμένο ρεπορτάζ γιά τίς στρατιές τῶν μεταναστῶν, πού πέφτουν θύματα ἀγρίας ἐκμεταλλεύσεως, στό κατασκευαστικό καί οἰκονομικό θαῦμα τοῦ Ἀμποῦ - Ντάμπι στά Ἡνωμένα Ἀραβικά Ἐμιράτα. Ὁ ἀρθρογράφος μίλησε καί μέ ἓνα νεαρό Ἀφγανό, τόν Χαμιντουλά. Ἐνα χρόνο τώρα, σκαρφαλωμένος στούς οὐρανοξύστες τοῦ Ντουμπάι, μαζί μέ ἄλλους ὁμοεθνεῖς του, χωρίς ἀπολύτως κανένα συνδικαλιστικό ἢ ἄλλο δικαίωμα, δουλεύει ἐπὶ 18 ὥρες τήν ἡμέρα ἔναντι ἐξευτελιστικῶν ἀμοιβῶν, πού δέν ξεπερνοῦν τά 97 εὐρώ τόν μῆνα (450 ντιράμ)!

Σέ ἀντίθεση μέ τήν «σκλάβαν» Χαντιτζάτου, ὁ Χαμιντουλά δέν καταγράφεται σέ κανένα πίνακα στατιστικῶν σάν θῦμα δουλεμπόρων. Καί ὅμως ὁ

νεαρός 'Αφγανός πλήρωσε περίπου 1.200 ευρώ σέ γραφεϊο εύρέσεως έργασίας, προκειμένου νά εξασφαλίσει τήν πολυπόθητη θέση στίς σκαλωσιές τών ου̐ρανοξυστών στο̐ Ντουμπάι. Δηλαδή, ό πρῶτος χρόνος έργασίας του μόλις φθάνει γιά νά εξοφλήσει τούς μεσάζοντες!

Στίς άρχές τοῦ 21ου αἰῶνος άποκαλύφθηκε, ότι οἱ φυτεῖες κακάο τῆς 'Ακτῆς τοῦ 'Ελεφαντοστοῦ, ἡ όποία παράγει τό 43% τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς κακάο, εἶναι τό κάτεργο δεκάδων χιλιάδων παιδιῶν, πού ἐργάζονται κάτω από ἄθλιες συνθῆκες καί άποτελοῦν τόν άπόλυτο όρισμό τοῦ σκλάβου, χωρίς δικαιώματα, χωρίς ἐλπίδα, χωρίς αὔριο... 'Ο Ο.Η.Ε. ἐκτιμᾷ ότι κάθε χρονική στιγμή ζοῦν άνάμεσά μας κάπου 2,5 ἑκατομμύρια θύματα τῆς παρανόμου διακινήσεως (τράφικινγκ) μέ ἐτήσιο τζίρο γύρω στά 25 δισεκατομμύρια ευρώ.

Δέν θά άναφερθῶ στήν σεξουαλική δουλεία, όπου στίς ὑποανάπτυκτες χώρες οἱ νεαρές γυναῖκες γίνονται ἔμπορεῦσιμο προϊόν μέ συναλλακτική ἄξια πού κυμαίνεται μεταξύ 2.500 καί 8.000 ευρώ. Στίς περιπτώσεις αὐτές,

άπό τήν στιγμή πού θά πωληθοῦν οἱ γυναῖκες αὐτές, θά ζήσουν κατά μέσο όρο δύο χρόνια άκόμη! 'Υπάρχει όμως στίς χώρες αὐτές καί ἡ «θηρσκειυτική» δουλεία. Στήν Γκάνα μπορεῖ ἐπίσημα νά ἔχει καταργηθεῖ ἡ δουλεία, ἄλλά αὐτό δέν ἐπηρεάζει τίς τοπικές παραδόσεις πού ἐνστερνίζονται τήν σεξουαλική σκλαβιά σάν μορφή καθάρσεως άπό ἁμαρτήματα τοῦ παρελθόντος!

'Η παράδοση Trokosi ἐπιβάλλει σέ μία οἰκογένεια νά δώσει τό κορίτσι της στο̐ν μάγο τοῦ χωριοῦ, προκειμένου ν' ἁπαλλαγεῖ άπό τίς ἁμαρτίες της. «Trokosi» σημαίνει σκλάβες ἡ γυναῖκες τών Θεῶν. 'Ανάλογα μέ τό ἁμάρτημα τῆς οἰκογενείας, μία trokosi συνήθως θά παραμείνει δούλα τοῦ μάγου άπό τρία μέχρι πέντε χρόνια, χωρίς κανένα άπολύτως δικαίωμα.

'Η νίκη τῆς Χαντιτζάτου άναπτέρωσε τό ἠθικό ἐκείνων πού μάχονται κατά τοῦ συγχρόνου δουλεμπορίου. Δέν παύουν ώστόσο νά άναγνωρίζουν πώς εἶναι άκόμη μακρὺς καί δύσκολος ό δρόμος τους.

**Μέ ἑξαιρετική τιμή
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ**

«AKTINES». Μηνιαῖον περιοδικόν. Κυκλοφορεῖ τήν 1ην ἐκάστου μηνός. 'Ιδιοκτήτης: «Χριστιανική 'Ενωσις 'Ακτίνες», όδός Καρύτση 14, 105 61 'Αθήναι, Τηλ. 210.32.35.023. 'Εκδότης καί Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. 'Ιατρίδης, Παρθενῶνος 26, 117 42 'Αθήναι. 'Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Μαρία Κ. Τσινταράκη, Γαμβέττα 12, 106 77 'Αθήναι, Τηλ. 210.38.05.816. Τιμή τεύχους ΕΥΡΩ 1,50. 'Ετησία συνδρομή, 'Εσωτερικοῦ ΕΥΡΩ 15, 'Εξωτερικοῦ ΕΥΡΩ 30. 'Η 'Επιτροπή ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτήν τό δικαίωμα νά μή δημοσιεύῃ ἡ νά συντέμνῃ κατά τήν κρίσιν της οἰονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἡ μή, δέν ἐπιστρέφονται. 'Αναγγελίαί ἐντύπων ἐν γένει καί θιθλοκρισίαι δέν δημοσιεύονται. ΚΩΔΙΚΟΣ 1692.

Τόπος ἐκδόσεως 'Αθήναι, 'Ιανουάριος 2009

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
Επιστήμη - Φιλοσοφία - Κοινωνικά Ζητήματα -
Γράμματα - Τέχνη

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΤΟΜΟΙ: 1938-1997

Επιμέλεια
ΒΑΣ. Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»
ΑΘΗΝΑ 1998

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
ΚΑΡΥΤΣΗ 14, Τ. Τ. 105 61
ΑΘΗΝΑΙ

